

De finlandssvenska journalisternas utbildningsbakgrund

Malin Slotte

Forskningsinstitutet vid Svenska social-
och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet

Forskningsrapport för Svenska kulturfonden 2008

Forskningsinstitutet vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet (FISS) publicerar i Notat-serien föredrag och diskussionsinlägg, bakgrundsmaterial, preliminära rapporter samt projektbeskrivningar av allmänt vetenskapligt intresse eller avsedda för en mera avgränsad publik. Syftet med serien är att sprida kunskap om den pågående verksamheten samt att bidra till forskarnas möjlighet att få respons i ett tidigt skede av forskningsprocessen. Forskningsinstitutet vill betona bidragens preliminära karaktär; de kan senare omarbetas och ingå i andra publikationer.

Högskolans två andra publikationsserier, Skrifter samt Meddelanden innehåller forskningsresultat av mera slutgiltig karaktär.

The Research Institute of the Swedish School of Social Science at the University of Helsinki (FISS) has established this new series in order to show the ongoing activity of the Institute and to provide researchers with an early feedback to their ideas and activities. The series consists of discussion papers, research outlines and preliminary reports of general interest or of interest to specific groups. The preliminary nature of the contributions is emphasized. Some contributions may appear later in a revised form in other publications.

The publications in the two other series of the School, Skrifter, and Meddelanden, contain more final research results.

Tfn +358-9-191 28400, fax +358-9-191 28485
Internet: <http://sockom.helsinki.fi>

Adress: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet
PB 16, FIN-00014 Helsingfors universitet

Besöksadress: Norra Hesperia­gatan 15 A, 6. vån.
FIN-00260 Helsingfors 26

SSKH Notat

FORSKNINGSINSTITUTET

*Svenska social- och kommunalhögskolan
vid Helsingfors universitet*

2/2008

De finlandssvenska journalisternas utbildningsbakgrund

Svenska social- och kommunalhögskolan
vid Helsingfors universitet

ISBN 978-952-10-5200-2 (PDF)

ISBN 978-952-10-3139-7 (hft)

ISSN 1457-1250.

Helsingfors 2008

Svenska social- och kommunalhögskolan
vid Helsingfors universitet

Innehåll

1. Exekutiv sammanfattning	3
2. Syfte och metod	5
3. Diskussion	8

Bilagor

1. Examensarbetet	10
2. Frågeformulär	61
3. Följebrev	67
4. Påminnelsebrev	68

1. Exekutiv sammanfattning

Under våren 2008 undersöktes de finlandssvenska journalisternas utbildningsbakgrund. Undersökningen gjordes som en enkätundersökning på initiativ av Svenska kulturfonden och Konstsamfundet. Den finansierades av Svenska kulturfonden och utfördes av Malin Slotte vid Forskningsinstitutet vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. Arbetet har handletts av professor Ullamaija Kivikuru, professor Tom Moring och universitetslärare Christian Starck. Detta torde vara den första undersökningen vars huvudsakliga syfte är att granska de finlandssvenska journalisternas utbildningsbakgrund. Undersökningen kompletterar tidigare undersökningar av hur journaliststuderande placerar sig i arbetslivet. Undersökningens resultat kan sammanfattas i följande punkter:

- Den allmänna utbildningsnivån bland de finlandssvenska journalisterna är högre bland de yngre än de äldre. Den tid då man kunde ta sig in i journalistbranschen utan någon form av högre studier verkar vara förbi.
- Knappt hälften av de finlandssvenska journalisterna har studerat journalistik eller media. En av fyra i branschen har journalistexamen och drygt en av tio har studerat journalistik utan att ha avlagt examen. Drygt en av tjugo har medieexamen och en på femtio har mediestudier utan examen.
- I åldersgruppen under 35 år har däremot tre av fyra branschutbildning, det vill säga har studerat journalistik eller media. Det är därför troligt att de branschutbildades andel kommer att stiga inom den närmaste framtiden.¹
- Den näst vanligaste utbildningsbakgrunden i den finlandssvenska journalistbranschen, är humanistisk utbildning. Omkring en femtedel har examen eller studier i humaniora. Ungefär var sjätte har ickejournalistisk statsvetenskaplig utbildning. Drygt en av tjugo har ekonomisk utbildning och ännu färre konstnärlig utbildningsbakgrund. Andelen som har annan utbildning, det vill säga främst pedagogisk, teologisk eller naturvetenskaplig utbildningsbakgrund, är befintlig men marginell. Icke branschanknutna utbildningar som statsvetenskaplig, humanistisk och ekonomisk är vanligare i de högre åldersgrupperna.

¹ För närmare definition av begreppen bransch-, journalist- och medieutbildning se kapitel 2, sidan 6.

- Radion är det medium med den högsta andelen journalister med journalistutbildning.
- Allmänt/nyheter, politik/samhälle och utrikes, det vill säga områden karakteriserade av utpräglad daglig nyhetsbevakning, är de bevakningsområden med den högsta andelen journalistutbildade.
- Nyhetschefer, redaktionssekreterare och producenter är de yrkesgrupper på redaktionerna med den högsta andelen journalistutbildade. Det är med andra ord personer som leder det dagliga nyhetsarbetet och har inflytande över rekryteringen till redaktionerna.
- Andelen journalistutbildade är högst i Åland och huvudstadsregionen, medan den är lägst i Åboland och Österbotten.
- Yrkeskårens utbildningsbakgrund är blandad. Också när det gäller olika bevakningsområden finns en blandning. Man kan dock skönja en viss korrelation mellan bevakningsområde och utbildning. Tydligaste är detta i kulturbevakningen där över hälften har humanistisk utbildningsbakgrund.
- Av dem med journalistexamen har sammanlagt omkring 13 procent också någon annan form av examen. Ungefär 6 procent har humanistisk examen, 4 procent har statsvetenskaplig examen, 1 procent har medieexamen, 1 procent har ekonomisk examen och 2 procent någon annan sorts dubbelexamen.
- Praktik under studietiden är en viktig väg in i branschen för journalist- och medieutbildade.
- Det finns ett behov av ökad special- och ämneskunskap i branschen.
- Många i branschen uppger sig ha behov av någon form av teknisk fortbildning.

För noggrannare siffror och tabeller se kapitel 4 i Malin Slottes kandidatavhandling (bilaga 1).

2. Syfte och metod

Syftet med undersökningen var att kartlägga den finlandssvenska journalistbranschens utbildningsbakgrund. Frågor som ställdes är vilken utbildningsnivå branschen har på en allmän nivå, det vill säga hur hög den akademiska utbildningsnivån är. Vilka skillnader i utbildningsbakgrunden finns det beträffande olika faktorer som kön, ålder, ställning, arbetsuppgifter på redaktionen och typen av medium? Hur och från vilka utbildningar rekryteras journalister? Vilka områden i branschen stöds av journalistutbildning? Vilka mönster kan man skönja i kårens utbildningsbakgrund i förhållande till bevaknings- eller specialiseringsområden? Och hur förhåller sig branschen attitydmässigt till olika utbildningar, främst motsatserna branscutbildning kontra ämnesutbildning?

Metoden för undersökningen var enkätundersökning. Målgruppen var yrkesverksamma svenskspråkiga journalister i Finland, med andra ord de tre medlemsgrupper i journalistförbundet som fattar journalistiska beslut i sitt arbete, det vill säga pressjournalister, eterjournalister och multimediejournalister. Gruppen för redaktionella stödfunktioner, förlagsanställda och gruppen övriga föll utanför undersökningen med denna motivering.

Undersökningen utfördes som postenkät våren 2008. Urvalet bestod av Finlands Journalistförbunds svenskspråkiga medlemmar. Antalet medlemmar med svenska som modersmål i Finlands Journalistförbund uppgick år 2008 till 1 209 stycken, det vill säga 8,0 procent av medlemskåren. Eftersom anslutningen till Journalistförbundet anses vara så gott som total på grund av de förmåner som ett medlemskap innebär kan denna siffra väl anses beskriva antalet journalister med svenska som modersmål i Finland. Av dessa 1 209 personer fokuserade undersökningen på de 736 som hade arbetsavtal, de 25 som var företagare och de 31 som var frilansare. Knappt hälften av de svenskspråkiga medlemmarna uteslöts eftersom de i egenskap av informatörer, förlagsredaktörer, pensionärer, studerande och arbetslösa inte hör till målgruppen yrkesverksamma journalister.

Detta gav ett slutligt urval på 847 personer. Gruppen på tio personer som bodde utomlands ansågs vara så marginell att den uteslöts av praktiska och kostnadsskäl. Ytterligare sju personer som av olika orsaker inte fanns med på Journalistförbundets listor ville delta i undersökningen. 844 personer fick slutligen

formuläret. En första utsändelse kompletterades med påminnelsebrev till dem som inte svarat. Dessa identifierades med en metod som säkrar svararens anonymitet. Sammanlagt 502 personer returnerade det. Det ledde till en svarsprocenten på 59,4. Ett antal personer som inte hörde till målgruppen fick gallras bort, som finskspråkiga, pensionerade och arbetslösa. Ytterligare uteslöts sådana som inte arbetar journalistiskt, det vill säga som inte på basis av yrkestiteln fattar journalistiska beslut i sitt arbete. Sådana grupper var översättare, scriptor och personer med övervägande tekniska arbetsuppgifter på redaktionerna. Slutligen godkändes 459 svar vilket gav en slutlig svarsprocent på 54,4.

Multimedialitet blir allt vanligare i branschen, vilket gör det svårare att dra gränsen mellan olika medier. Särskilt i etermedierna är det vanligt att journalister producerar för både tv, radio och webb. I den här undersökningen var det dock befogat att utkristallisera ett huvudmedium för varje svarande. Detta för att kunna göra jämförelser mellan olika medier. I de fall den svarande valt fler än ett huvudmedium har följande rangordning styr klassificeringen: tv, radio, dagstidning, tidskrift och webb. I de fall där den svarande angett sig både arbetar för radio och tv, har personen registrerats som tv-journalist med motiveringen att en tv-journalist mer sannolikt klarar av att producera för radio än tvärtom. Vad gäller de fåtal frilansare som angett både dagstidning och tidskrifter som medium har dagstidning fått styra kategoriseringen, eftersom den är den mer betydande arbetsgivaren i branschen i Svenskfinland. Som webbjournalister har endast de som angett det som enda medium klassificerats. Detta för att webben trots allt ännu är ett sekundärt medium för de flesta multimediala journalister i det dagliga arbetet, även om både dagstidningarna och Svenska Yle satsar allt mer på sina webbsidor. Det finns med andra ord när man läser resultaten skäl att minnas att kategorierna flyter in i varandra, i synnerhet för etermediernas del.

I undersökningen görs åtskillnad mellan journalistutbildningar och medieutbildningar. Detta baserar sig på en överenskommelse mellan utbildningarna, så att Svenska social- och kommunalhögskolan har den enda journalistutbildningen i på svenska i Finland, medan Åbo Akademi i Vasa och yrkeshögskolorna är medieutbildningar. I resultatredovisningen avses dessa två utbildningskategorier då det talas om ”branschutbildningar”, medan med begreppet ”journalistutbildning” avses enbart denna utbildning. Det kan dock finnas skäl att minnas att båda,

åtminstone beträffande Åbo Akademis medieutbildning i Vasa, i daglig tal brukar kallas journalistutbildning, vilket kan ha inverkat på hur respondenterna svarat.

Vad gäller kodningen av bevakningsområde² har de som angett flera bevakningsområden kodats som nyhets-/allmänjournalister (till exempel om någon angett politik, kultur och sport). I de fall någon till exempel angett underhållning, livsstil och kultur som ämnesområden har den kategori valts som utgör den minsta gemensamma nämnaren, i detta fall nöje/underhållning.

Undersökningen redovisar inte endast för examina, utan också avbrutna studier beaktas eftersom avbrutna studier är vanliga i branschen, särskilt bland dem med journalistisk utbildningsbakgrund. Skulle enbart avlagda examina beaktas skulle det verka som om färre hade en journalistisk utbildningsbakgrund än vad som i verkligheten är fallet. Det är också skäl att minnas att en svarande kan ha flera olika examina och avbrutna studier bakom sig. Det är alltså möjligt att samma person syns i statistiken för flera olika typers utbildningsbakgrund. För att belysa detta närmare utvecklades en särskild utbildningsvariabel där utbildningskategorierna blev variabelvärden. Här har klassificeringen i en del fall stått inför val när respondenten haft flera utbildningar. Då har avslutad utbildning samt den utbildning där respondenten är högst utbildad fått styra kategoriseringen.

² Fråga nummer 20 i formuläret, se bilaga 2

3. Diskussion

”Jag tror att redaktioner har största nyttan av att redaktörerna har olika bakgrund. Men å andra sidan blir jobbet hela tiden hetsigare och ensidigare?” (född på 1960-talet)

”Allt viktigare att i informationsflödet sälla, känna källor, källkritik. En god journalistisk produkt också i framtiden det bästa sättet att få lyssnare/tittare/läsare/webbesökare & whatnot. Viktigt med yrkeskunskap och -identitet så man inte blir utnyttjad av allt skickligare politiker, informatörer, lobbyister osv.” (född på 1960-talet)

”Största orosmoment på redaktionen idag är vilka dataprogram och vilka tekniker vi borde använda och lära oss, knappt alls diskuteras hur och varför intervjuer och program görs.” (född på 1960-talet)

”Om vi ska slippa ytlig kändis- och blasktidningsjournalistik behövs utbildning inom branschen. Etiska frågor, journalistregler etc. tycks vara okänt för en del redan nu.” (född på 1950-talet)

En allmän tumregel i branschen brukar vara en strävan efter att rekrytera hälften från journalistutbildningar och hälften från andra utbildningar.³ Denna fifty–fifty-rekrytering uppfylls enligt mina forskningsresultat för nuvarande med nöd och näppe bland journalister med svenska som modersmål i Finland. En fjärdedel har journalistexamen och en tredjedel har studerat journalistik utan att ta examen. Räkningar ytterligare med dem som studerat eller avlagt någon typ av medieexamen blir resultatet att knappt hälften i branschen har branschrelaterad utbildning. Man kan alltså med lite god vilja säga att också bland de finlandssvenska journalisterna uppfylls en fifty–fifty-rekrytering där omkring hälften har en branschrelaterad utbildning och hälften någon annan utbildning. Resultatet kan jämföras med att i hela landet har två tredjedelar av branschen branschrelaterad utbildning.⁴

Ser man däremot på åldersstrukturen finns det indikationer på att detta kan komma att ändra inom de närmaste decennierna till journalistutbildningens fördel. I gruppen under 35 år har nämligen knappt hälften studerat journalistik, och ytterligare en fjärdedel har studerat vid en medieutbildning. Det innebär att omkring tre fjärdelar i denna åldersgrupp har en branschrelaterad utbildning – här ingår både oavslutade studier och studier som lett till en examen. I gruppen under 35 har följaktligen endast omkring en fjärdedel en annan utbildning än journalistik eller media.

Hur ska utbildningssituationen i branschen då bedömas? Är läget bra eller dåligt? Mina forskningsresultat visar att journalistutbildningen spelar en stor, om än inte dominerande roll, vilket innebär att det finns en systematisk och generell kunskap

³ Se t.ex. Furhoff (1974), s. 205

⁴ Jyrkiäinen (2008), s. 98 (bilaga)

om yrkesområdet i branschen⁵. Att journalistutbildningen är starkast bland dem som leder det dagliga arbetet på redaktionerna verkar lämpligt, liksom att den är framträdande hos dem som sysslar med daglig nyhetsjournalistik. Likaså verkar det finnas ett samband mellan bevakningsområde och utbildning.

En tendens var tydlig i hur respondenterna svarat på frågan vilken ytterligare utbildning journalisterna önskade sig för egen del. Här var det stora temat teknik. Det många känner behov av var någon form av teknisk fortbildning – och det är inte bara internet som verkar föda ett behov av utökad kunskap, utan den tekniska utvecklingen i stort på redaktionerna, allt från användning av dataprogram till att utvecklingen går mot att journalisten också är sin egen tekniker främst i radio och tv. I de öppna frågorna hänvisar de svarande direkt till internet som en faktor som kommer att påverka journalistiken i framtiden. Teknik i olika former är också det stora temat i svaret på frågan om vilken sorts fortbildning journalisten själv upplever sig behöva. En utbredd åsikt verkar dock vara att journalistyrkets betydelse som oberoende och självständig sällare av information ökar i och med webben. Webbmediets snabbhet innebär att journalisten måste ha de professionella kunskaperna i ryggmärgen.⁶ I de öppna svaren framkom också ett behov av mera ämneskunskap inom områden som gällde den egna bevakningen.

För att trygga bredden i bevakningen behöver redaktionerna experter inom både statsvetenskap och humaniora som på ett begripligt sätt förmår förklara aktuella politiska, ekonomiska, sociala, vetenskapliga och konstnärliga ämnen⁷. En mångfald i rekryteringen garanterar en mångfald i bevakningen. Branschen har ett behov av en yrkeskår med blandad utbildningsbakgrund, också i framtiden. Jag tänker här på det förutspådda ökade behovet av tolkande, kommenterande och tyckande journalistik, vid sidan av den traditionella nyhetsrapporteringen.

⁵ Se Furhoff (1974), s. 205

⁶ Heinonen (1994), s. 74–76

⁷ Bohére (1984), s. 18

Bilaga 1

Journalist eller ämnesspecialist?

– en undersökning av den finlandssvenska mediebranschens utbildningsbakgrund

Malin Slotte
Examensuppsats i journalistik
Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet
2008

Innehåll

1. Inledning	12
2. Definitioner och teoretisk bakgrund	13
2.1. Journalist och journalistiken	13
2.2. Profession och professionalism	15
2.3. Professionaliseringen av journalistiken	17
2.4. Professionaliseringen i Finland	20
2.5. Journalistutbildningen	22
2.6. Finlandssvensk journalistutbildning	24
2.7. Journalistutbildning annanstans	26
2.8. Arbetsmarknaden	26
2.9. Framtiden	27
3. Metod	29
3.1. Frågeställning och hypoteser	29
3.2. Metoddiskussion	29
3.3. Bortfallsanalys	31
3.4. Validitet	33
4. Resultat	34
4.1. Utbildning	34
4.1.1. <i>Utbildningsnivå</i>	34
4.1.2. <i>Typ av utbildning</i>	37
4.2. Arbete	40
4.2.1. <i>Rekrytering</i>	40
4.2.2. <i>Utbildning enligt medium</i>	42
4.2.3. <i>Pressens utbildningsbakgrund</i>	44
4.2.4. <i>Elektroniska mediers utbildningsbakgrund</i>	45
4.2.5. <i>Arbetsledningens utbildningsbakgrund</i>	46
4.2.6. <i>Utbildningsbakgrund enligt bevakningsområde</i>	47
4.2.7. <i>Inställning till utbildning</i>	50
5. Diskussion	52
6. Sammanfattning	57
<i>Litteratur</i>	58
<i>Bilagor</i>	61

1. Inledning

Största delen av den journalistikforskning som bedrivs om den finlandssvenska journalistbranschen har handlat om journalistikens innehåll. Journalisten och journalistbranschens som yrkeskår har mer sällan undersökts. På finskt håll, men framför allt utomlands, har man däremot gjort undersökningar som ringar in vem journalisten är genom att undersöka utbildning, social bakgrund, klasstillhörighet och politiska åsikter.

Utbildningsmässigt är journalistbranschen brokig. Bara en del av yrkeskåren har studerat journalistik som huvud- eller biämne på akademisk nivå. Vilken utbildningsbakgrundsprofil den finlandssvenska journalistbranschen har på en mera exakt nivå är en frågeställning som hittills inte utforskats grundligare.

Journalistens uppgift är att beskriva världen innebär en nyckelroll i demokratin. Journalistens yrkesverksamhet ska underlätta för medborgarna att fatta demokratiska beslut. Därför är det relevant att känna till vem denna yrkesgrupp är, till exempel vilken utbildningsbakgrund dess yrkeskunskap vilar på. Branschens utbildningsprofil säger något om branschen som profession. Självfallet finns det fler aspekter än utbildningsbakgrunden som beskriver denna yrkesgrupp. I den här undersökningen går jag dock inte in på frågor som social bakgrund, klass och position i samhället, inte heller politiska och andra värderingar.

Just nu står journalistyrket står just nu inför stora förändringar. Orsaken är den tekniska utvecklingen i allmänhet, och de förändringar för yrkesrollen som internet i synnerhet för med sig. Detta är ytterligare ett skäl till att undersöka branschens utbildningsprofil, inte minst för att det kan bidra till att förutse vilka krav på kunskaper som kommer att ställas i branschen i framtiden.

Jag inleder min uppsats med att i följande kapitel presentera centrala begrepp för min uppsats och ge en teoretisk bakgrund till journalistiken som yrke. Eftersom journalistyrket blivit till som en följd av en historisk utveckling kommer jag att beskriva det som brukar kallas professionaliseringen av journalistiken, både processens allmänna drag och situationen i Finland. Den historiska tillbakablicken i det andra kapitlet mynnar ut i en presentation av en av nyckelfaktorerna i professionaliseringen av journalistiken, och det som min undersökning handlar om: journalistutbildningen. Förutom att jag presenterar motiveringarna till varför

journalister utbildas på akademisk nivå presenterar jag olika utbildningsalternativ i Svenskfinland, på finska och ger även en överblick av situationen utomlands. Kapitlet avslutas med att jag beskriver arbetsmarkanden på svenska för journalister i Finland samt ett resonemang om yrkets framtid. I kapitel tre preciserar jag frågeställningen. Dessutom diskuterar jag forskningsmetoden och de beslut jag fattat i anslutning till formuläret och inkodningen och tolkningen av resultaten. I det fjärde kapitlet redovisar jag de empiriska resultaten. I kapitel fem diskuterar jag resultaten. Uppsatsen avslutas med en sammanfattning av de viktigaste forskningsresultaten.

Den enkätundersökning som utgör uppsatsen metod är finansierad av Svenska kulturfonden för att utveckla stipendiesystemet för och vidareutbildningen av journalister.

2. Definitioner och teoretisk bakgrund

2.1. Journalist och journalistik

Den här undersökningen handlar om journalisten. Begreppet är ingalunda entydigt och kräver en definition. Journalistbranschen är en komplex bransch där inte bara medierna flyter in i varandra på grund av multimedialitet. Också bevakningsområden och arbetsuppgifter går in i och överlappar varandra.

Hur Finlands Journalistförbund grupperar sin medlemskår ger en bild av yrkets komplexitet. Förbundet delar in sina medlemmar i sex huvudgrupper. Pressgruppen består av journalister som arbetar på dagstidningar, tidskrifter, organisations- och lokaltidningar. Pressanställda som inte har journalistiska arbetsuppgifter – som arkivpersonal, bildbehandling och redaktionens sekreterare – bildar en egen grupp. En tredje kategori utgör anställda på de elektroniska medierna radio och tv. Förlagsredaktörer utgör en fjärde grupp, liksom multimediejournalisterna en femte. Till den sjätte och sista gruppen övriga räknas studerande, forskare, riksdagsmän och liknande grupper.

En grundläggande definition av journalistyrket ger G. Bohére. Enligt honom är en tidningsreporter en person som söker upp och rapporterar om ämnen som intresserar allmänheten. En reporter reser till händelsernas centrum, som kan vara en brottsplats, eldsvåda, olycka, viktig allmän händelse, ett sportevenemang eller en

modevisning. Reportern samlar in all tillgänglig information genom att observera, intervjuar och undersöka. Reportern söker särskilt efter information som kan tänkas intressera läsarna. Reportern skriver därefter en rapport som baserar sig på den insamlade informationen och överlämnar texten till redigerare för godkännande och bearbetning. En radio- och tv-reporters uppdrag definieras på motsvarande sätt men anpassat till etermedierna.⁸

Rapporterandet är en unik aktivitet för journalistyrket. Utmärkande drag för journalistisk rapportering är att den är faktacentrerad, skiljer på fakta och åsikter, och avhåller sig från känslöytringar. Intervjun är en arbetsmetod som är utmärkande för journalistisk rapportering. En arbetsmetod av senare datum är den undersökande journalistiken som avslöjar fakta.⁹ Journalisten kan sägas ha tre huvudlojaliteter i sin yrkesutövning: lojaliteten mot publiken, mot den sak han berättar om och mot sin egen personliga övertygelse.¹⁰

En definition av det som reporterns producerar, det vill säga journalistiken, hittas hos Risto Kunelius. Han definierar journalistik som aktuell och faktabaserad masskommunikation. Journalistik handlar om att berätta vad som händer eller har hänt. Till den moderna journalistrollen hör dessutom att fungera utifrån en självständig, journalistisk prövning. Journalistikens uppgift är att respresentera allmänhetens röst och perspektiv i offentligheten.¹¹

Michael Schudson tar ytterligare upp tidsaspekten i sin definition av journalistiken och bjuder samtidigt på en definition av mediebegreppet. Enligt honom handlar journalistik om att förmedla information om aktuella ämnen av allmänt intresse och av allmän betydelse. Den produceras regelbundet, oftast dagligen, av institutioner som publicerar information och kommentarer om aktuella ämnen, normalt presenterade som sanna och verkliga, för en blandad och anonym publik på ett sätt som inkluderar publiken i en diskurs som förmedlar att ämnet är av allmän vikt.¹² Schudson lyfter också fram journalistikens kreativa aspekter: att journalister producerar berättelser och att också lek och fantasi ingår i yrket. Det handlar varken

⁸ Bohére (1984), s. 16–17

⁹ Heinonen (1999), s. 18

¹⁰ Furhoff (1974), s. 212

¹¹ Kunelius (1998), s. 18

¹² Schudson (2003), s. 11

om att låtsas eller ljuga, eller om att passivt och mekaniskt registrera, skriver Schudson.¹³

Det var definitioner av journalistyrket och journalistiken. Risto Kunelius försöker sig även på att definiera kvalitet, det vill säga som utmärker god journalistik: Den journalistiska fantasins resurser hänger på dess förmåga att ta emot och förstå olika former av samhällelig erfarenhet och kunskap, skriver Kunelius. God journalistik verkar alltid i samklang med sin tids övriga tänkare och aktörer. Den söker aktivt efter olika sätt att ta reda på vad som pågår i samhället. Den strävar efter att alstra egen kunskap, inte endast till att förmedla det som allmänheten redan vet. Journalistiken skapar själv kriterierna för sina bedömningar. God journalistik strävar aktivt efter att inte bara förmedla en liten, begränsad grupps världsbild. Den hjälper dessutom medborgarna att se kritiskt på journalistiken. Ju mer man ägnar sig åt att diskutera vad som är god journalistik, desto bättre blir journalistiken, poängterar Kunelius.¹⁴

2.2. Profession och professionalism

Lars Furhoff identifierar fyra drag som utmärker det han kallar den professionella ideologin: Det första är att yrkesutövarna besitter en hög grad av generell och systematisk kunskap som är gemensam för alla inom professionen. Det andra är att yrkesutövningen i första hand skall tjäna ett samhällsintresse. Det tredje är att det skall finnas ett system för självkontroll, det vill säga frivilliga regler inom professionen. Denna yrkeskodex ska ligga som grund för utbildningen och inpräntas i studenterna under utbildningen. Frivilliga organisationer som leds av yrkesmän övervakar att reglerna följs. Det fjärde är att yrkesutövarna ska finna en tillfredsställelse i arbetet. Det är uttryckligen arbetsinsatsen som ska belönas. Arbetet skall inte vara ett medel att nå andra mål.¹⁵

Beträffande den första punkten, kunskapen inom en profession, benar Furhoff för journalistikårens del upp denna kunskap i följande tre faser: Rekryteringen som består av bakgrund och förväntningar, socialiseringen som består av utbildning och

¹³ Schudson (1996), s. 96

¹⁴ Kunelius (2000), s. 101

¹⁵ Furhoff (1974), s. 203

inskolning och yrkesprestationerna som består av kunskap, teknik, etik, yrkeskultur och karriärplaner.¹⁶

Gällande professionens tredje drag, den interna självkontrollen, menar Furhoff att det bland journalisterna inte finns någon sådan om man med självkontroll avser regler som yrkesutövarna själva tagit initiativ till och som syftar till att skydda allmänheten för övergrepp och gör att allmänheten känner förtroende för yrkeskåren. Han motiverar detta med att pressetiska nämnder och journalistregler utvecklats för att undvika statlig kontroll, och inte är ett uttryck för en professionell strävan inom branschen. Furhoff menar också att sanktioner sällan drabbar journalisterna utan ägarna och utgivarna. Åtminstone det sistnämnda må ha varit situationen 1974, i dag har som bekant journalistens personliga ansvar ökat. Furhoff menar ytterligare att den journalistiska hederskodexen inte heller uppfyller kravet på en profession på följande punkter: mått på goda och dåliga prestationer, kommersiella motiv bekämpas till förmån för oegennyttan, krav på att endast yrkesmän kan bedöma hur arbetet utförs, skydd för allmänheten, skydd för kollegerna samt att etiken övervakas av utbildningen och av yrkesmännens organisationer.¹⁷

Furhoff ser också risker med de professionella kraven. Beträffande kunskapen riskerar studenterna att fjäras från det övriga samhället under utbildningstiden. Utbildningen kan också vara för omfattande och föråldrad. Att en profession tjäna samhällsintresset kan innebära att den lättare vinner gehör för sina önskemål än andra grupper. Därtill kan den interna självkontrollen förhindra en offentlig insyn. Kravet på tillfredsställelse i arbetet och att utövarna av professionen inte ska se arbetet som ett medel att nå andra mål kan leda till att professionen i allmänhetens ögon börjar betraktas som ett kall.¹⁸

Heikki Luostarinen definierar journalistyrket som en halvprofession, eftersom yrket är öppet och det inte krävs någon licens för att utöva det. Han konstaterar dock att yrkeskåren har många gemensamma drag över nationsgränserna när det gäller den professionella identiteten och yrkesutövningen. Skillnaderna ligger främst i hur aktiv journalisten är i sin yrkesroll. Det vill säga det handlar om huruvida journalisten mera är iakttagande eller mera deltagande i sin yrkesroll. Enligt Luostarinen är den förra journalistrollen mer utmärkande för den anglosaxiga världen,

¹⁶ Furhoff (1974), s. 204

¹⁷ Furhoff (1974), s. 208

¹⁸ Furhoff (1974), s. 210–211

och den deltagande journalisten mera utmärkande för Europa och Norden. Watergateskandalen anses dock ha inspirerat den amerikanska journalistkåren till en mer aktivt undersökande roll. Den journalistiska yrkeskåren upplever sig som en enskild institution med ett eget uppdrag och ett eget etiskt regelverk. Kårens politiska lojalitet ligger framför allt i journalistiken i sig och att skydda dess självständighet, konstaterar Luostarinen.¹⁹

Enligt Ari Heinonen är journalistisk professionalism inte ett endimensionellt begrepp, utan består av många olika faktorer som ibland till och med motsäger varandra. Betydelsen och innebörden av begreppet professionalism förändras, som en följd av att yttre och inre faktorer påverkar journalistiken. Till exempel kan den ökande andelen kvinnor i branschen påverka uppfattningar om hur journalistyrket utövas. Också en allt högre utbildningsnivå hos yrkeskåren kan förändra de värderingar som ligger till grund för journalistiska beslut.²⁰

2.3. Professionaliseringen av journalistiken

För att ge en bild av journalistyrket som profession och en förklaring till varför journalistyrket ser ut som det gör i dag krävs en tillbakablick på den historiska process som kan benämnas professionaliseringen av journalistiken. Dagens professionella journalistik med sina arbetsmetoder, ideal och etiska regler och sätt att rapportera är ett resultat av denna historiska utveckling. Den professionella identiteten hos journalister har utvecklats genom att branschen tagit i bruk mer professionella arbetsmetoder, organiserat sig fackligt och framför allt genom att journalistiken blev ett vetenskapligt ämne på högskolenivå.²¹ Denna utveckling mot dagens journalistik och professionella journalistroll är särskilt tydlig i tidningspressens historia. Den historiska utveckling som jag redogör för nedan utgår främst från källor som beskriver den allmänna utvecklingen med Storbritannien som exempel.

Dagens journalistik har sina rötter i den politiska pressens avpolitisering och kommersialisering. De första tidningsliknande tryckalstren som påminde om dagens tidningar började utkomma regelbundet i början av 1600-talet. Tidningarna riktade sig till samhällets elit, det vill säga köpmännen, och innehöll information om

¹⁹ Luostarinen (1994), s. 38

²⁰ Heinonen i Weaver (1998), s. 188

²¹ Heinonen (1999), s. 19

marknaden. Producenterna var boktryckare, och staten kontrollerade utgivningen. I slutet av 1700-talet skedde en politisering pressen. Tidningarna blev språkrör för politiska ideologier, och ”journalisterna” på denna tid var själva politiker eller kulturelit. Den politiska pressen däremot var oberoende av staten. När nyheter blev en handelsvara och allmänheten en marknad att konkurrera om uppstod journalistyrket. Den kommersiella pressen blev oberoende av politiska partier, men blev i stället beroende av marknaden, av att göra vinst.²²

Journalistiken professionaliserades som en följd av pressens avpolitisering och kommersialisering. Utvecklingen innebar att tidningsutgivningen blev ett självändamål, vilket också påverkade journalistiken. Tidningarna började konkurrera med neutralt och objektivt presenterad fakta. Det gällde att vara först, och också gärna ensam om informationen. Så uppstod nyheten, det vill säga faktabaserade texter fria från åsikter och tolkningar. Materialet i pressen delades in i två falanger: ledare och kolumner där det var tillåtet att vara subjektiv samt nyheter där hållningen skulle vara objektiv och neutral. Journalistiken skulle varken kontrolleras av staten eller färgas av politiska åsikter.²³

Utvecklingen ledde till att nyhetskriterierna förändrades och att tidningarna började skriva mindre om politik. Politiska tal och debatter som fyllt den politiska pressen fick ge vika för olyckor, brott och opolitiska händelser. Populärpressen, men också seriösa tidningar, började bevaka sport och societetsnyheter. Beträffande den politiska bevakningen flyttades tyngdpunkten för intresset från sakfrågorna till personerna. Särskilt i populärpressen krävdes det att politiken skulle framställas på ett underhållande sätt. Under den politiska pressens era skedde masskommunikationen på politikens villkor. I och med att medierna kommersialiserades försköts maktfördelningen mellan politiker och medier. Politikerna blev tvungna att börja anpassa sig till de krav som massmedierna ställde i sin bevakning av politiska ämnen. Det gällde för de politiska aktörerna att anpassa sig till de metoder som pressen använde sig av för att fånga en så bred publik som möjligt. Dessa tekniker kan sammanfattas i grepp som utmärker den journalistiska rapporteringen i dag: tillspetsning, förenkling, polarisering, intensifiering och konkretisering.²⁴

²² Kunelius (1998), s. 52–64

²³ Kunelius (1998), s. 58–59

²⁴ Asp (1986), s. 359–360

Tidigare var det moraliska, politiska och ideologiska kriterier som bestämde tidningarnas innehåll. Kommersialiseringen ledde till att man i stället började utgå från det som intresserade läsarna. Insamlandet av information effektiviserades genom att denna verksamhet organiserades. På detta sätt uppstod yrkesgrupper som korrespondenter och reportrar. Också nyhetsbyråerna utvecklades ur detta behov.²⁵

Idealet att journalistik skulle vara realistisk och bygga på fakta uppstod. På 1900-talet infördes citationstekniken som ett sätt att återge åsikter utan att skribenten själv behövde ta ställning i texten. Nyhetsjournalistikens uppgift blev att ge svar på de klassiska journalistfrågorna vad, vem, var, när, varför och med vilka följder. Utvecklingen innebar att journalisterna blev allmänhetens företrädare med uppgift att skildra nyheter ur allmänhetens synvinkel. Samtidigt började journalisterna ta avstånd från aktörerna i samhället. I kampen om att förmedla budskap i offentligheten uppstod PR-branschen som en antagonist och motreaktion till den nya journalistiken.²⁶

Den kommersiella journalistiken handlar alltså inte enbart om att göra vinst utan bygger också på en demokratisk grundtanke: att skriva om saker som är viktiga för alla på ett sådant sätt att alla förstår utan att någon favoriseras. Journalisterna fick funktionen av ett slags dörrvakter som kontrollerade vem och vad som fick komma fram i offentligheten. Professionella journalister behövdes för att fylla tidningarna med nyheter av hög kvalitet. Journalisterna blev en arbetskraft som klarade av att skriva om olika ämnen från dag till dag, och som kunde flyttas från en arbetsplats till en annan. Journalisterna fick med andra ord sin yrkesidentitet.²⁷

En viktig milstolpe i utvecklingen mot en professionell identitet var när journalister började identifiera sig med varandra över tidningsgränserna. Journalisterna började identifiera sig med sina kolleger i stället för med arbetsgivaren. Denna nya kåranda hängde samman med att intervjun togs i bruk som arbetsmetod. Intervjun gav journalisterna mera kontroll över kommunikationsprocessen, den bidrog till att göra journalisten till en aktiv part. Denna kollegiala solidaritet är fortfarande en viktig motvikt till ägarnas vinstintresse i branschen.²⁸

²⁵ Chalaby (1998), s. 76–84

²⁶ Kunelius (1998), s. 58–60

²⁷ Kunelius (1998), s. 60–62

²⁸ Heinonen (1999), s. 19

Också uppkomsten av ett etiskt regelverk som var gemensamt för alla som utövade yrket var ett viktigt steg mot professionaliseringen av journalistiken.²⁹ I början av 1900-talet utvecklades de första etiska reglerna för professionen. Journalistiken gällde människors integritet, textreklam och påtryckningsförsök utifrån. Denna självreglering hos branschen skulle garantera att den inte behövde kontrolleras av utomstående. Kommersialiseringen av journalistiken höjde journalistyrkets prestige och status. Under 1900-talet har både journalisternas utbildning och inkomst stigit. En orsak till statushöjningen är att många journalister valt att specialisera sig inom något område. Tv-mediet har med sin genomslagskraft ytterligare bidragit till statushöjningen och gett en del journalister stjärnstatus.³⁰

2.4. Professionaliseringen i Finland

Kommersialiseringen av pressen i Finland skedde betydligt senare än den allmänna utveckling som beskrivs ovan. På 1830-talet hade ännu inte den politiska pressen utvecklats i Finland. Den finländska journalistbranschen började tänka i kommersiella banor först före andra världskriget, men den egentliga kommersialiseringen kom igång först på 1950-talet.³¹ Den finländska tidningspressens utveckling, och därmed också journalistikens utveckling till en profession, är påverkad av historiska omständigheter speciella för Finland, som att den politiska pressen haft en stark språkpolitisk prägel i Finland samt den så kallade finlandiseringen efter andra världskriget.

I samarbete med Journalistförbundet har det genomförts en del undersökningar genom åren, ofta med enkät som metod. Dessa undersökningar har definierat den finländska journalisten som urban medelklass i medelåldern med en utbildning och inkomst som är högre än genomsnittsfinländarens.³² Kvinnorna har gått om männen i antal i branschen, och kvinnorna har också en högre utbildningsnivå.

I tidigare undersökningar har finländska journalister konstaterats ha en stark professionell identitet. Som ett tecken på detta ses att de flesta journalister i Finland är medlemmar i Finlands journalistförbund som grundades 1925.

²⁹ Heinonen (1999), s. 19

³⁰ Kunelius (1998), s. 58–62

³¹ Kunelius (1998), s. 64

³² Kehälinna, Melin (1988), s. 16

Fackorganisationen fungerar som garant för yrkeskårens rättigheter och förmåner men också för yttrandefriheten. Tidigare forskning har visat att de finländska journalisterna är engagerade i och tillfredsställda med sitt yrke³³, och just tillfredsställelsen i arbetet hörde enligt Furhoff till kriterierna för en profession. I Jyrki Jyrkiäinenens undersökning från 2008 uppger 84 procent av de svarande att de är nöjda med sitt arbete.³⁴

Vad gäller utbildningen hos den finländska journalistkåren har de undersökningar som tidigare gjorts visat att allt fler finländska journalister har högskoleutbildning. Tidigare forskning har konstaterat att den finländska journalistkåren har högre utbildning än befolkningen i gemen, även om utbildningsnivån i branschen är högre i huvudstadsregionen än ute i regionerna och på landet. Redan 1988 konstaterades kvinnorna vara en aning högre utbildade än männen i branschen. Det var också vanligare att kvinnor än män hade journalistutbildning.³⁵

Jyrki Jyrkiäinenens undersökning från 2008 har de färskaste uppgifterna om den finländska journalistkårens utbildningsnivå och förekomsten av branscutbildning. En på femtio av de svarande har avlagt licensiat- eller doktorsexamen, en tredjedel har högre högskoleexamen, en tiondel lägre högskoleexamen, en knapp tiondel yrkeshögskoleexamen, en knappt femtedel akademiska studier, en knapp sjättedel har andra gradens utbildning och en knapp tiondel har annan utbildningsbakgrund. En femtedel av de svarande har universitets- eller högskoleexamen med journalistik antingen som huvudämne eller långt biämne, en dryg tiondel har universitets- eller högskoleexamen med ett annat medieämne än journalistik som huvudämne. Drygt en på tjugo har yrkeshögskoleexamen i något medieämne, drygt en på tjugo har studerat redaktionsarbete eller programproduktion på institutnivå, en på hundra har gått Sanomas journalistiska skola och knappt var femte har någon annan sorts branscutbildning. En tredjedel saknar branscutbildning.³⁶

Det finns knappt om forskning om de finlandssvenska journalisterna och deras utbildningsnivå. Enligt en undersökning från 1991 hade 75 procent av 126 finlandssvenska tidningsjournalister som deltagit i en enkätundersökning påbörjade akademiska studier bakom sig. 36,5 procent hade avlagt akademisk examen. Endast 15 procent av de svarande hade journalistexamen.³⁷ Det som däremot nyligen

³³ Weaver (1998), s. 163, 173, 187–188

³⁴ Jyrkiäinen (2008), s. 89

³⁵ Kehälinna & Melin (1988), s. 13

³⁶ Jyrkiäinen (2008), s. 98 (bilaga)

³⁷ Edberg (1991), s. 20

undersökts är hur de med journalistutbildning från Svenska social- och kommunalhögskolan placerar sig i yrkeslivet. Enligt rapporten *Vad tror du att det hände sen?* arbetar hälften av dem som studerat journalistik som huvudämne inom journalistyrket. En försiktig uppskattning är att omkring en tredjedelar arbetar med uppgifter som har en journalistisk prägel.³⁸ Min undersökning kan med andra ord sägas titta på frågeställningen ur motsatt synvinkel: det vill säga vilken utbildning de som är i branschen har.

2.5. Journalistutbildning

Med journalistisk professionalism avses ofta att journalisten behärskar reglerna, till exempel de professionalistiska arbetsreglerna, reglerna för olika genrer som nyhet, reportage och kolumn och regler för presentation, skriver Heikki Luostarinen. Han refererar till ett försök vid Glasgow universitet där ickejournaler sattes att göra journalistiska produkter. Det visade sig att de behärskade de journalistiska greppen förvånansvärt väl. Luostarinen jämför reglerna för journalistisk verksamhet med trafikreglerna i dagens samhälle. Det vill säga de är allmänt kända regler som gör det möjligt att manövrera i offentligheten.³⁹ Han konstaterar dock att kunskapen om dessa tekniska regler bara är början till journalistiskt yrkeskunnande. Journalistrollen behöver också kunna förstå, tolka, sätta in i sitt sammanhang och förena olika samhällseliga diskurser.⁴⁰

Journalistyrket har traditionellt varit ett yrke där det funnits möjligheter till självförverkligande även för personer med låg utbildningsnivå. Journalistbranschen har erbjudit akademiker arbete då inga andra arbeten som motsvarar deras utbildning funnits. Även efter att journalistutbildningarna startade har branschen rekryterat folk på traditionellt sätt, det vill säga med en annan utbildningsbakgrund än journalistisk. Förhållandet mellan journalistutbildade och folk med annan utbildningsbakgrund brukar vara fifty-fifty i branschen. De som inte har formell journalistutbildning socialiseras in i yrket på den redaktion de arbetar. Denna väg in i yrket anses ge mindre rörelsemöjligheter inom yrket. Däremot har de som har journalistutbildning fått en generell och systematisk kunskap om yrkesområdet.

³⁸ Hägglund m.fl. (2007), s. 53

³⁹ Luostarinen (1994), s. 35

⁴⁰ Luostarinen (1994), s. 36

Furhoff motiverar den blandade rekryteringen med de friktioner som uppstår mellan utbildade journalister och traditionellt socialiserade journalister. Dessa friktioner kan både betraktas som dynamiska element och som störande. Furhoff ser också journalistutbildningarnas värde i den yrkeskultur den skapar i form av den gemensamma referensram av kunskap och erfarenheter som skapar en samhörighet mellan dem som gått utbildningen. Enligt Furhoff har också de med journalistutbildning större framgång i yrket än dem som saknar yrkesutbildning. Han konstaterar att journalistutbildade journalister i slutet av 1960-talet hade högre lön än journalister utan specifik journalistutbildning.⁴¹

Redan 1984 ansåg G. Bohére att behovet av journalistutbildning är nära förknippat med de krav som den tekniska utvecklingen ställer på yrkesutövarna. Längre ansågs förmågan att levande rapportera om aktuella händelser som den primära egenskapen hos en god journalist. Det handlade alltså om att besitta en litterär talang som det inte gick att lära sig. Fortfarande behöver journalisterna kunna uttrycka sig i skrift, men de bör också ha ett rörligt intellekt eller kunskap om ett specialområde, gärna båda två, konstaterar Bohére. I takt med att publikens kunskapsnivå och -krav höjs bör också journalistens göra det. Publiken förväntar sig att tidningarna har en bred rapportering. Därför behöver redaktionerna experter inom både humanistiska och statsvetenskapliga ämnen som på ett begripligt sätt förmår förklara aktuella politiska, ekonomiska, sociala, vetenskapliga och konstnärliga ämnen.⁴²

Motiveringar till varför journalister ska utbildas på högskolenivå hittas i svenska Högskoleverkets utvärdering av de akademiska journalistutbildningarna i Sverige. Rapporten konstaterar att både branschen och samhället drar nytta av att det finns akademisk journalistutbildning. Journalistyrket är ett intellektuellt yrke, som både kräver ett analytiskt förhållningssätt till den egna yrkesrollen, samhället runtomkring och till hur dessa två faktorer samverkar. Denna förmåga anses utvecklas bäst i akademisk miljö. Av dagens journalister krävs att de förstår vilken makt de besitter, men också att de förmår hantera allt mer medietränade och professionaliserade källor. I synnerhet den teknologiska utvecklingen ställer journalistkåren inför framtida utmaningar. Journalisten måste klara av att behålla sin integritet i mötet med branschens kommersiella krafter och medietränade aktörer. De

⁴¹ Furhoff (1974), s. 204–206

⁴² Bohére (1984), s. 18

förändringar som yrket står inför ställer med andra ord höga krav på journalistutbildningen.⁴³

Högskoleverkets rapport konstaterar också att journalistiken behöver kontakt med andra akademiska ämnen. En journalistutbildning av hög kvalitet utan kontakt till forskning är inte möjlig.⁴⁴ Journalistutbildningens uppgift är att lära ut följande kännetecken för yrket: den demokratiska missionen, den professionella identiteten, domänen, den kreativa dimensionen, den professionella etiken, standarderna, systemet för utvärdering och ramverken.⁴⁵

Lars Furhoff konstaterar att journalistiken från yttrandefrihetens synpunkt alltid måste vara ett fritt yrke, dit man kan komma på många vägar. Den väg som journalisthögskolorna erbjuder ska inte ge något företräde. Istället ska de journalistutbildade tävla med alla andra som söker sig till yrket. Så länge man håller fast vid detta kan man inte hävda att staten har möjlighet att tvinga på medierna någon särskild journalistik, argumenterar Furhoff.⁴⁶

2.6. Finlandssvensk journalistutbildning

En högskoleutbildning ska grunda sig på vetenskaplig eller konstnärlig grund och på beprövad erfarenhet, slås det fast i det svenska Högskoleverkets utvärdering av de svenska journalistutbildningarna. Den ska ha anknytning till forskningen på området. Den akademiska journalistutbildningen är både teoretisk och praktisk, vetenskapsmässig och hantverksmässig. Det är dessutom viktigt att journalistutbildningen har kontakt med arbetslivet.⁴⁷

På svenska i Finland ges journalistutbildning sedan 1967 vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. Högskolan antar årligen omkring 20 huvudämnesstuderande och 5 biämnesstuderande. Årligen avläggs 12 till 13⁴⁸ examina i journalistik, vilket är 61 procent av dem som antas till utbildningen. Studerande som avlagt kandidatexamen kan fortsätta till magisternivå vid

⁴³ Högskoleverket (2007), s. 22–23

⁴⁴ Högskoleverket (2007), s. 25

⁴⁵ Högskoleverket (2007), s. 25–26

⁴⁶ Furhoff (1986), s. 152

⁴⁷ Högskoleverket (2007), s. 21

⁴⁸ Mejl från professor Tom Moring 20.6.2008

statsvetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet med kommunikationslära som huvudämne, vilket årligen leder till mellan 5 och 10 magisterexamina.⁴⁹

Ytterligare finns ett antal medieutbildningar i Svenskfinland. Vid Åbo Akademi i Vasa avlägger årligen omkring 15 studerande politices magisterexamen med statskunskap som huvudämne. Som biämne ges utbildning i masskommunikation, främst för studerande från andra fakulteter. Det finns också ett magisterprogram i tv-journalistik. Till biämnestudierna i masskommunikation antas årligen 12 till 15 studerande. Magisterprogrammet i tv-journalistik, där tonvikten ligger på film och television, är avsett för 10 till 15 studerande.⁵⁰

På yrkeshögskolenivå finns Arcada i Helsingfors som ger utbildning inom mediekultur och medieteknik. Årligen antas 35 respektive 15 studerande till utbildningarna. Mediekulturen fokuserar på innehållsproduktion i konvergensmedier, medan utbildningen i medieteknik är inriktad på audioteknik. Svenska yrkeshögskolan Novia har en linje för foto och film i Nykarleby som tar in 12 studerande till vardera linjen vartannat år.⁵¹

Enligt en överenskommelse från 2005 har de finlandssvenska medieutbildningarna alltså följande uppdelning: Åbo Akademi i Vasa profilerar sig på samhälls- och beteendevetenskaplig medieundervisning, Arcada har ansvaret för den produktionsinriktade medieutbildningen, medan Novia ger en konstnärlig medieutbildning.⁵² Strävan är alltså att utbildningarna inte är likadana, utan att de kompletterar varandra.⁵³

Akademisk journalistutbildning brukar traditionellt vara upplagd på två sätt: Antigen ges utbildningen på kandidatnivå, och kan byggas på med specialiserade kurser på magisternivå. Alternativet är en utbildning med en allmänt orienterad samhällsvetenskaplig grund som byggs på med en praktisk utbildning.⁵⁴ I Svenskfinland förekommer båda dessa upplägg mellan Svenska social- och kommunalhögskolan och ÅA i Vasa, med den invändningen att SSKH enligt en gemensam överenskommelse är en journalistutbildning och den vid ÅA en medieutbildning.

⁴⁹ Lojander (2003), s. 15–16

⁵⁰ Lojander (2003), s. 15–16

⁵¹ Lojander (2003), s. 15–16

⁵² Samarbetsdelegationen (2008), s. 28

⁵³ Högskoleverket (2007), s. 29–30

⁵⁴ Högskoleverket (2007), s. 35

2.7. Journalistutbildning annanstans

Finland var det första landet i Norden som ordnade journalistutbildning på högskolenivå. Det var 1925 i Helsingfors och utbildningen var på kandidatnivå. 1947 fick Finland sin första professur i journalistik, och det blev möjligt att studera ämnet på magisternivå. År 1960 flyttade journalistutbildningen till Tammerfors universitet.⁵⁵ År 1987 inleddes journalistutbildning också vid Jyväskylä universitet.⁵⁶ Dessutom utbildar Sanomakonsernen journalister.

I Sverige finns akademisk journalistutbildning i Stockholm, Göteborg, Lund, Kalmar, Södertörn, Umeå och vid Mittuniversitetet. Dessutom finns flerårig journalistutbildning vid ett tiotal folkhögskolor samt ettårig vid en handfull. Flera av skolorna har högt anseende i branschen och anses till och med ge bättre utbildning i det journalistiska hantverket än de akademiska journalistutbildningarna.⁵⁷

Internationellt har journalistutbildningen långa traditioner, ofta med anknytning till humaniora och samhällsvetenskap. Den första akademiska journalistutbildningen i USA startades 1908.⁵⁸ I USA har man också kommit längst när det gäller forskningen kring journalistiken som yrke.⁵⁹

2.8. Arbetsmarknaden

I Svenskfinland är dagstidningarna och public servicebolaget Yle de största arbetsgivarna i branschen. I Svenskfinland utkommer elva tidningar minst tre gånger i veckan. Åtta av dessa utkommer minst fyra gånger i veckan, och räknas alltså som dagstidningar. Det är en rik tidningsflora för ett minoritetsspråk. Den redaktionella personalen på dessa dagstidningar uppskattas till omkring 300 personer. I Finland finns en svenskspråkig tv-kanal och två svenskspråkiga radiokanaler, alla statsägda public servicekanaler. Vid Svenska Yle arbetar omkring 480 fast- eller visstidsanställda personer, den övervägande majoriteten som journalister eller

⁵⁵ Weaver (1998), s. 166

⁵⁶ Nordenstreng, Topuz (1989), s. 67

⁵⁷ Högskoleverket (2007), s. 32

⁵⁸ Högskoleverket (2007), s. 35

⁵⁹ Högskoleverket (2007), s. 36

programmedarbetare. I Svenskfinland finns en rik tidskriftsflora, men så gott som ingen populärpress⁶⁰, med undantag för enstaka gratistidningar och veckobilagor.

2.9. Framtiden

Mediebranschen är en bransch stadd i förändring, i synnerhet på grund av den tekniska utvecklingen, främst internet. Därför anses det vara svårt att sia om branschens framtid. Klart är i alla fall att den nya tekniken både förutspås påverkar journalistikens innehåll och journalistyrket. Gränsen blir allt otydligare dels mellan traditionella medier som press, radio och tv, dels mellan de traditionella och nya medieformerna. Detta påverkar arbetsindelningen, yrkesrollerna och produktionsprocessen. Internet är inte bara i sig en ny medieform, det innebär också nya möjligheter för de traditionella medierna. De nya medieformerna för med sig ökad konkurrens på mediemarkanden, eftersom de möjliggör för vem som helst att producera nyheter. Nya aktörer på mediemarkanden är till exempel företag, organisationer och myndigheter. Bloggar och nätgemenskaper innebär att allmänheten kan masskommunicera om samhällsrelaterade angelägenheter och utmanar på detta sätt den traditionella journalistiken. Journalistikens gränser blir med andra ord flytande. Sättet att läsa, söka och förhålla sig till information förändras.⁶¹

Den digitala tekniken innebär alltså både att sättet att samla in information och sättet att distribuera den förändras. Publikens möjligheter till interaktivitet påverkar journalistrollen. När publiken får ökad kontroll har journalisten inte längre samma roll som offentlighetens dörrvakt. Allmänheten har numera tillgång till källor som tidigare endast journalisterna hade tillgång till, vilket innebär att den numera själv kan kontrollera ursprungskällor. Multimedialiteten för med sig nya sätt att berätta. Dessutom har också produktionstekniken blivit tillgänglig för allmänheten. En fråga som naturligt infaller sig i denna utveckling är om journalisten alls behövs i framtiden? Det är inget nytt att ny teknik har påverkat journalistyrket. Så har det varit genom hela den journalistiska historien när telegrafan, tryckpressen, radion, telefonen, tv:n och datorn kom. Internet har funnits i ett drygt decennium och utvecklingen går

⁶⁰ Moring, Nordqvist (2002), s. 17, Bilaga 5.1 och 5.6

⁶¹ Högscoleverket (2007), s. 29

snabbt framåt. Därför är det också svårt att sja om journalistyrkets framtida karaktär. Detta faktum ställer också särskilda krav på journalistutbildningen.⁶²

De snabba förändringarna i branschen innebär att vissa arbeten försvinner och nya uppstår. Det här innebär att nya krav i framtiden kommer att ställas på journalisterna, vid sidan av alla de traditionella färdigheterna.⁶³ I framtiden kommer det att behövas journalister med en bred utbildning och ett tekniskt kunnande, men också journalistutbildade ämnesspecialister.⁶⁴ De nya arbetstillfällena väntas finnas inom flerkanalpublicering, webb och rörliga bilder.⁶⁵

Enligt Ari Heinonen har internet två effekter på journalistiken: den ena är revolutionär och den andra är evolutionär. För journalistens professionella roll innebär den revolutionära aspekten att internet leder till att journalistens roll som den ”gatekeeper” som förmedlar och väljer ut information minskar. Detta har positiva effekter ur demokratisk synvinkel, men också för journalistiken. Att publiken har tillgång till samma källor som journalisten ökar jämlikheten dem emellan. Att publiken dessutom själv kan gå till ursprungskällor kan bidra till att öka journalistikens pålitlighet. Den evolutionära aspekten avser att journalistens roll ingalunda försvinner i och med det ökande informationsflödet på grund av internet. Snarare blir behovet av en yrkesgrupp som filtrerar detta flöda av information enligt journalistiska kriterier större än tidigare.⁶⁶

Heinonen anser att journalisterna borde omvärdera sin professionella roll och låta publiken bli en aktiv partner i journalistiken. Internet möjliggör för vem som helst att förmedla information. Detta innebär en möjlighet för journalisterna att profilera sig som professionella informationsförmedlare som arbetar enligt journalistiska kriterier, i motsats till andra informationsförmedlande aktörer. Journalistiken har här möjlighet att bygga upp ett förtroende som inte annan informationsförmedling har. Framtidens journalistroll handlar inte bara om att presentera fakta, utan också om att förmedla analyser och leverera åsikter. Men just ”gatekeeper”-rollen är något som journalisten i framtiden måste avstå från.⁶⁷

⁶² Högskoleverket (2007), s. 29–30

⁶³ Högskoleverket (2007), s. 31

⁶⁴ Högskoleverket (2007), s. 32

⁶⁵ Högskoleverket (2007), s. 33

⁶⁶ Heinonen (1999), s. 74–76

⁶⁷ Heinonen (1999), s. 82–83

3. Metod

3.1. Frågeställning och hypoteser

Syftet med den här undersökningen är att kartlägga den finlandssvenska journalistbranschens utbildningsbakgrund. Frågor jag ställer är vilken utbildningsnivå branschen har på en allmän nivå, det vill säga hur hög är den akademiska utbildningsnivån? Vilka skillnader i utbildningsbakgrunden finns det beträffande olika faktorer som kön, ålder, ställning, arbetsuppgifter på redaktionen och typen av medium? Hur och från vilka utbildningar rekryteras journalister? Vilka områden i branschen stöds av journalistutbildning? Vilka mönster kan man skönja i kårens utbildningsbakgrund i förhållande till bevaknings- eller specialiseringsområden? Och hur förhåller sig branschen attitydmässigt till olika utbildningar, främst motsatserna branschutbildning kontra ämnesutbildning?

En rimlig hypotes är att journalistisk utbildningsbakgrund är vanligare inom mer nyhetsbetonad journalistik än mindre nyhetsbetonad journalistik. Det är också rimligt att tro att vissa specialområden har ett behov av expertkunskap: det vill säga att ekonomibevakningen har behov av journalister med ekonomisk utbildningsbakgrund, den politiska bevakningen behov av journalister med statsvetenskaplig bakgrund, och kulturbevakningen ett behov av journalister med humanistisk utbildningsbakgrund.

3.2. Metoddiskussion

Metoden för undersökningen är frågeformulär. Målgruppen är yrkesverksamma svenskspråkiga journalister i Finland. Målgruppen för min undersökning är med andra ord de tre medlemsgrupper i journalistförbundet som fattar journalistiska beslut i sitt arbete, det vill säga pressjournalister, eterjournalister och multimediejournalister. Gruppen för redaktionella stödfunktioner, förlagsanställda och gruppen övriga faller utanför undersökningen med denna motivering.

Enkätmetoden hade den fördelen att jag med den kunde få fram mer preciserad data än genom officiell statistik. En nackdel med metoden är bortfallet. Jag hade en strävan att få en så hög svarsprocent som möjligt. För att uppnå detta har frågor som

inte är centrala för frågeställningen och kan tänkas uppfattas som känsliga och därför påverka svarsprocenten lämnats bort. En sådan fråga är till exempel lön. Ett alternativ till frågeformuläret hade varit att använda sig av Statistikcentralens statistik över de svenskspråkiga journalisternas examina. I den här undersökningen har jag i huvudsak begränsat mig till enkätens resultat, men för eventuell fortsatt forskning vore en utförligare analys av Statistikcentralens data intressanta, inte minst ur jämförelse- och validitetssynpunkt. I den här uppsatsen gör jag endast någon enstaka jämförelse med Statistikcentralens uppgifter.

I praktiken bestod urvalet av Finlands Journalistförbunds svenskspråkiga medlemmar. Antalet medlemmar med svenska som modersmål i Finlands Journalistförbund uppgår år 2008 till 1 209 stycken, det vill säga 8,0 procent av medlemskåren. Eftersom anslutningen till Journalistförbundet anses vara så gott som total på grund av de förmåner som ett medlemskap innebär kan denna siffra ganska väl anses beskriva antalet journalister med svenska som modersmål i Finland. Av dessa 1 209 personer intresserade jag mig för de 736 som har arbetsavtal, de 25 som är företagare och de 31 som är frilansare. Jag har med andra ord uteslutit knappt hälften av de svenskspråkiga medlemmarna eftersom de i egenskap av informatörer, förlagsredaktörer, pensionärer, studerande och arbetslösa inte hör till min målgrupp yrkesverksamma journalister. Till den moderna journalistrollen hör att fungera utifrån en självständig, journalistisk prövning – vilket motiverar varför informatörerna uteslutits.

Detta gav ett slutligt urval på 847 personer. Gruppen på tio personer som bodde utomlands ansågs vara så marginell att den uteslöts av praktiska och kostnadsskäl eftersom svarskuvertets porto inte gällde i utlandet. Ytterligare sju personer som av olika orsaker inte fanns med på Journalistförbundets listor ville delta i undersökningen. 844 personer fick slutligen formuläret och 502 personer returnerade det. Det ledde till en svarsprocenten på 59,4. Ett antal personer som inte hörde till målgruppen fick gallras bort, som finskspråkiga, pensionerade och arbetslösa. Ytterligare uteslöts sådana som inte arbetar journalistiskt, det vill säga som inte på basis av yrkestiteln fattar journalistiska beslut i sitt arbete. Sådana grupper var översättare, scriptor och personer med övervägande tekniska arbetsuppgifter på redaktionerna. Slutligen godkändes 459 svar vilket gav en slutlig svarsprocent på 54,4.

Journalistförbundet beviljade mig tillstånd att använda medlemmarnas adressuppgifter. I det första utskicket numrerades frågeformulären för att påminnelsebrevet endast skulle gå ut till dem som inte svarat på det första utskicket. I det andra påminnelseutskicket märktes breven inte.

3.3. Bortfallsanalys

60 procent av dem som svarat på enkäten är kvinnor och 40 procent män. Detta kan jämföras med att av Finlands Journalistförbunds 15 000 medlemmar är 56 procent kvinnor och 44 procent män. Någon statistik över könsfördelningen bland specifikt de svenskspråkiga medlemmarna finns inte. Om man antar att könsfördelningen är ungefär den samma som hos det totala medlemsantalet i förbundet skulle kvinnor alltså vara aning överrepresenterade och männen en aning underrepresenterade i materialet. Denna över- respektive underrepresentation kan dock inte sägas vara betydande.

Den regionala fördelningens i mitt material kan prövas genom att jämföra till vilka medlemsföreningar inom förbundet de svenskspråkiga medlemmarna hör. 56,1 procent hör till Helsingfors medlemsföreningen⁶⁸ (mot 55,3 procent i min undersökning), 30,0 procent hör till någon av de österbottniska lokalföreningarna (20,0 procent), 8,4 procent hör till den åländska lokalföreningen (7,8 procent) och 4,5 procent till den åboländska (7,0 procent i min undersökning). Till förbundets lokalföreningar utanför Svenskfinland hör 0,9 procent av de svenskspråkiga medlemmarna (mot 0,8 procent i min undersökning). Det ser alltså ut som om österbottningarna är underrepresenterade och åbolänningarna överrepresenterade i mitt material. Det som komplicerar jämförelsen är att tre medlemsföreningar inte är regionala utan nationella, det vill säga föreningarna för etermedieanställda, tidskriftsanställda och frilansare. Mindre än hälften av de svenskspråkiga medlemmarna hör till någon av lokalföreningarna, eller 44,3 procent av de svenskspråkiga medlemmarna. Majoriteten hör alltså till någon av de tre nationella medlemsföreningarna, varav nästan hälften till etermedieföreningen.

Mina siffror över regional fördelning kan dock jämföras med Statistikcentralens uppgifter från 2005 för hur de svenskspråkiga i journalistbranschen

⁶⁸ Då ingår förmodligen också nylänningarna i denna siffra, eftersom ingen särskild medlemsförening för nylänningar finns.

fördelar sig regionalt. Statistikcentralen definierar 921 svenskspråkiga personer i Finland som sysselsatta i mediebranschen. I denna statistik ingår informatörer och förlagsredaktörer, grupper som alltså inte ingår i mitt material. Enligt Statistikcentralens uppgifter bor 62,6 procent i huvudstadsregionen, 16,3 procent i Österbotten och 8,8 procent i Nyland. Åboland och Åland är sammanslagna och där är 7,7 procent av den svenskspråkiga i journalistbranschen bosatt. I övriga Finland bor 2,3 procent. Enligt dessa siffror verkar det alltså som om huvudstadsregionen är något underrepresenterad, och Österbotten något överrepresenterad, men Åboland och Åland tydligt överrepresenterade i mitt material. Av dessa två försök till uppskattning av representativitet i den regionala fördelningen torde denna senare vara mera tillförlitlig. Jämförelserna pekar åt samma håll särskilt för Åboland, som därmed får antas vara överrepresenterat i mitt material.

I mitt material arbetar 50,1 procent inom etermedia. Siffran kan jämföras med journalistförbundets statistik enligt vilken 55,1 procent av de svenskspråkiga medlemmarna har arbetsavtal med ett etermedieföretag. I mitt material uppger sig 38,6 procent arbeta på dagstidning, medan 40,3 procent av FJF:s svenskspråkiga medlemmar har arbetsavtal med en tidning eller ett tidningsförlag. 11,0 procent i mitt material uppger sig huvudsakligen arbeta för en tidskrift. Om man antar att dessa i journalistförbundets medlemsstatistik hittas i gruppen för organisationsanställda skulle 4,1 procent ha arbetsavtal med tidskrift. En möjlig orsak till skillnaden mellan procenten är att många av dem som uppgivit en tidskrift som huvudmedium inte behöver ha ett arbetsavtal. En annan trolig orsak är att en del av tidskrifterna som svenskspråkiga journalister arbetar på inte är organisationstidskrifter.

I mitt material är 8,5 procent frilansare eller företagare, medan 0,5 procent av förbundets svenskspråkiga medlemmar är medlemmar i frilansarföreningen SFJ, vilket skulle tyda en kraftig överrepresentation av denna grupp i mitt material. En möjlig förklaring till skillnaderna mellan siffrorna är att en del av frilansarna och företagarna hör till någon annan medlemsförening än SFJ. En annan möjlig slutsats är att gruppen frilansare och företagare varit mer benägna att svara på enkäten, och följaktligen är överrepresenterade.

3.4. Validitet

Multimedialitet blir allt vanligare i branschen, vilket gör det svårare att dra gränsen mellan olika medier. Särskilt i etermedierna är det vanligt att journalister producerar för både tv, radio och webb. I den här undersökningen har jag ändå sett det som nödvändigt att utkristallisera ett huvudmedium för varje svarande. Detta för att kunna göra jämförelser mellan olika medier. I de fall den svarande valt fler än ett huvudmedium har jag låtit följande rangordning styra klassificeringen: tv, radio, dagstidning, tidskrift och webb. I de fall där den svarande angett sig både arbetar för radio och tv, har personen registrerats som tv-journalist med motiveringen att en tv-journalist mer sannolikt klarar av att producera för radio än tvärtom. Vad gäller de fåtal frilansare som angett både dagstidning och tidskrifter som medium har dagstidning fått styra kategoriseringen, eftersom den är den mer betydande arbetsgivaren i branschen i Svenskfinland. Som webbjournalister har endast de som angett det som enda medium klassificerats. Detta för att webben trots allt ännu är ett sekundärt medium för de flesta multimediala journalister i det dagliga arbetet, även om både dagstidningarna och Svenska Yle satsar allt mer på sina webbsidor. Det finns med andra ord när man läser mina resultat skäl att minnas att kategorierna flyter in i varandra, i synnerhet för etermediernas del.

Jag har också gjort åtskillnad mellan journalistutbildningar och medieutbildningar. Så görs det nämligen enligt överenskommelse officiellt. I mitt resultat avser jag dessa två utbildningskategorier när jag talar om ”branschutbildningar”. Det kan dock finnas skäl att minnas att båda, åtminstone beträffande Åbo Akademis medieutbildning i Vasa, i daglig tal brukar kallas journalistutbildning, vilket kan ha påverkat hur respondenterna svarat.

Vad gäller kodningen av bevakningsområde⁶⁹ har de som angett flera bevakningsområden kodats som nyhets-/allmänjournalister (till exempel om någon angett politik, kultur och sport). I de fall någon till exempel angett underhållning, livsstil och kultur som ämnesområden har jag valt den kategori som jag ansett vara den minsta gemensamma nämnaren, i detta fall nöje/underhållning.

Jag har ytterligare valt att inte endast räkna med examina, utan också med avbrutna studier eftersom avbrutna studier är vanliga i branschen, särskilt bland

⁶⁹ Fråga nummer 20 i formuläret, se bilaga 1

dem med journalistisk utbildningsbakgrund. Skulle jag enbart titta på avlagda examina skulle det verka som om färre hade en journalistisk utbildningsbakgrund än vad som i verkligheten är fallet. Det är också skäl att minnas att en svarande kan ha flera olika examina och avbrutna studier bakom sig. Det är alltså möjligt att samma person syns i statistiken för flera olika typers utbildningsbakgrund. För att undvika detta utvecklade jag en särskild utbildningsvariabel där utbildningskategorierna blev variabelvärden. Här har jag i en del fall tvingats göra vissa val när respondenten haft flera utbildningar. Här har dock avslutad utbildning samt den utbildning där respondenten är högst utbildad fått styra kategoriseringen.

4. Resultat och diskussion

4.1. Utbildning

4.1.1. Utbildningsnivå

”Trenden går mot mera utbildning och den ger en god plattform. Det syns om man betänker volontärernas nivå på 60–80-talen.” (född på 1940-talet)⁷⁰

”Avlagd högskoleexamen ger beredskap att granska samhället kritiskt, på ett objektivt sätt, har förmåga att se större samhällsliga trender. Jag är nöjd med att jag har specialkunskap inom en akademisk disciplin, hantverket lär man sig genom att börja jobba som reporter.” (född på 1970-talet)

Tidigare undersökningar har konstaterat att journalistbranschen är en välutbildad bransch. Det gäller också för de finlandssvenska journalisterna. Fler än en av tre av dem som svarat på min enkät har högre högskoleexamen, en av tre har lägre högskoleexamen, en av fyra har studentexamen, inte ens en av tjugo har yrkesskola och en på femtio har grundskola som högsta utbildningsnivå. 70,6 procent har alltså akademisk examen, vilket är avsevärt fler än i undersökningen av finlandssvenska pressjournalister från 1991 där 36,5 procent hade avlagt akademisk examen⁷¹.

Det innebär att något färre har högre högskoleexamen av de finlandssvenska journalisterna än branschen som helhet. Däremot har betydligt fler av de finlandssvenska journalisterna lägre högskoleexamen. Om man antar att de 18 procent i Jyrkiäinens material som har avbrutna akademiska studier bakom sig till stor

⁷⁰ Citaten i mindre stil som inleder resultatkapitlen är öppna svar ur frågeformulären.

⁷¹ Edberg (1991), s. 20

del motsvarar de 24 procent med studentexamen i mitt material skulle det alltså vara vanligare med avbrutna akademiska studier bland svenskspråkiga. Alla som tagit studenten behöver förstås inte ha avbrutna studier bakom sig, även om en stor del kan förmodas ha det. Antar man ytterligare att Jyrkiäinenens grupp med andra gradens utbildning motsvarar min grupp med yrkeshögskoleutbildade, är Jyrkiäinenens betydligt större. Sammanfattningsvis kan sägas att de finlandssvenska journalisterna oftare verkar ha akademisk utbildning än branschen i gemen i Finland. 71 procent av de finlandssvenska journalisterna har akademisk examen, mot 58 procent i hela branschen.⁷²

Liksom i tidigare undersökningar⁷³ av journalistkåren har också kvinnorna i mitt material högre utbildning än männen. Åtta av tio kvinnor som svarat på enkäten har examen på minst lägre högskolenivå. Motsvarande andel för männen är sex av tio.

Tabell 1: Utbildningsnivå enligt ålder

Utbildningsnivå	Åldersfördelning (år)		
	≤ 35	36 – 50	51 ≤
Grundskola	0 ,0%	1 ,5%	6 4,0%
Yrkesskola	0 ,0%	8 4,3%	11 7,3%
Studentexamen	30 24,8%	42 22,7%	36 23,8%
Lägre högskola	47 38,8%	55 29,7%	55 36,4%
Högre högskola	44 36,4%	79 42,7%	43 28,5%
Totalt	120 100,0%	185 100,0%	151 100,0%

Yngre i branschen har något högre utbildningsnivå än äldre. I gruppen över 51 år har 65 procent akademisk examen, i åldersgruppen 36 till 50 år har 72 procent akademisk examen, och i gruppen under 35 år har 75 procent examen på akademisk nivå. Man kan alltså skönja en tendens till att utbildningsnivån stigit i branschen. En övervägande majoritet i alla åldersgrupper har alltså akademisk examen i branschen. Beträffande dem som saknar utbildning i branschen, det vill säga inte avlagt studentexamen kan man skönja en tydligare trend. I gruppen över 51 år har 11

⁷² Jyrkiäinen (2008), s. 98 (bilaga)

⁷³ Kehälinna & Melin (1988), s. 13

procent, det vill säga mer än var tionde, inte avlagt studentexamen – det vill säga har utbildning antingen på grund- eller yrkesskolnivå. I gruppen 36 till 50 år är procenten knappt 5, och i gruppen under 35 finns inte en enda med lägre utbildningsnivå än studentexamen. Det verkar alltså som om journalistyrket inte längre ger samma möjligheter till självförverkligande för personer med låg utbildningsnivå.⁷⁴

Ser man på den regionala fördelningen är utbildningsnivån högst bland journalisterna i Åboland. Där har åtta av tio examen på minst lägre högskolenivå. På Åland har tre fjärdedelar examen på minst lägre högskolenivå och i Österbotten och Nyland är andelen något lägre, eller sju av tio. I huvudstadsregionen har knappt sju av tio av journalisterna akademisk examen, vilket är lägst av alla regioner, även om skillnaderna inte är stora. Resultatet går alltså stick i stäv med tidigare forskning för hela Finland, där utbildningsnivån år 1988 konstaterades vara högst i huvudstadsregionen.⁷⁵ En möjlig förklaring till varför utbildningsnivån är lägst i huvudstadsregionen i mitt material kan vara att man i huvudstadsregionen i högre grad kommer in i branschen under studietiden. Den finlandssvenska journalistutbildningen finns ju i Helsingfors. Denna hypotes kan dock inte bekräftas med statistiken över hur man tar sig in i branschen⁷⁶.

⁷⁴ Furhoff (1974), s. 204–205

⁷⁵ Kehälinna & Melin (1988), s. 13

⁷⁶ Kapitel 4.2.1.

4.1.2. Typ av utbildning

”När jag anställdes i mitten av 1970-talet var det nästan mer regel än undantag att journalister hade avbrutna studier bakom sig. I dag torde en stor del av journalisterna ha journalistutbildning och jag ser ingen orsak till att detta skulle ändras.” (född på 1940-talet)

Tabell 2: Typ av utbildning enligt ålder

Utbildning	Åldersfördelning (år)		
	≤ 35	36 – 50	51 ≤
Journalist	59 48,8%	69 37,1%	37 24,3%
Media	29 24,0%	9 4,8%	3 2,0%
Statsvetenskap	7 5,8%	30 16,1%	36 23,7%
Humanistisk	17 14,0%	42 22,6%	34 22,4%
Ekonomisk	2 1,7%	12 6,5%	17 11,2%
Konstärilig	4 3,3%	12 6,5%	4 2,6%
Annan	3 2,5%	12 6,5%	21 13,8%
Totalt	121 100,0%	186 100,0%	152 100,0%

Omkring hälften av respondenterna har om inte tagit examen så åtminstone studerat vid en praktisk yrkesförberedande utbildning. En av fyra (26 procent) har journalistexamen och drygt en av tio har studerat journalistik utan att ha avlagt examen. Det är betydligt fler med journalistexamen än i undersökningen av pressjournalister från 1991 där siffran var 15 procent⁷⁷. Drygt en av tjugo har medieexamen och en på femtio har mediestudier utan examen. Drygt hälften av dem som svarat på enkäten har alltså studerat journalistik eller media. Det är färre än i branschen som helhet i Finland, där en tredjedel saknar någon form av branscutbildning.⁷⁸

Här finns det skäl att påpeka att mitt material bygger på enkla sökningar i SPSS. I mina siffror över dem med branscutbildning finns alltså inte de som studerat journalistik som biämne beaktat (även om dessa i praktiken ofta ingår i gruppen som studerat media). 15,3 procent uppger att de studerat journalistik som biämne. Om och hur denna siffra påverkar andelen med någon form av branscutbildning borde

⁷⁷ Edberg (1991), s. 29

⁷⁸ Jyrkiäinen (2008), s. 98 (bilaga)

utredas närmare vid fortsatt forskning. Likaså har jag inte haft möjlighet att beakta dem som angett att de har någon form av fortbildning i journalistik. Omkring hälften uppger att de har någon form av journalistisk fortbildning. Detta är dock mera svårutrett eftersom det är uppenbart att begreppet fortbildning tolkas mycket olika av respondenterna.

Tabell 3: Journalistutbildning enligt ålder

Utbildning	Åldersfördelning (år)		
	≤ 35	36 – 50	51 ≤
Ej studier	60 49,6%	113 60,8%	112 73,7%
Studier	17 14,0%	29 15,6%	10 6,6%
Examen	44 36,4%	44 23,7%	29 19,2%
Totalt	121 100,0%	186 100,0%	152 100,0%

Journalistutbildning, antingen enbart studier eller avlagd examen, är vanligare hos yngre än äldre i branschen. I åldersgruppen över 51 har knappt en fjärdedel studerat journalistik och i åldersgruppen 36 till 50 år en dryg tredjedel. I åldersgruppen under 35 har däremot nästan hälften studerat journalistik. Ett skäl till detta är förstås att journalister började utbildas på svenska i Finland 1967. I hela branschen har knappt fyra av tio studerat journalistik. En något större andel kvinnor än män i branschen har journalistutbildning, vilket överensstämmer med tidigare forskningsresultat⁷⁹.

⁷⁹ Kehälinna & Melin (1988), s. 13

Tabell 4: Studier/examen i journalistik enligt region

Utbildning	Fördelning enligt ort							
	Huvudstadsregionen	Västnyland	Östnyland	Österbotten	Åboland	Åland	Övriga Finland	Utomlands
Ej studier	139 54,7%	14 60,9%	12 63,2%	75 81,5%	26 81,3%	18 50,0%	0 0,0%	1 50,0%
Studier	41 16,1%	3 13,0%	3 15,8%	6 6,5%	1 3,1%	2 5,6%	0 0,0%	0 0,0%
Examen	74 29,1%	6 26,1%	4 21,1%	11 12,0%	5 15,6%	16 44,4%	1 100,0%	1 50,0%
Totalt	254 100,0%	23 100,0%	19 100,0%	92 100,0%	32 100,0%	36 100,0%	1 100,0%	2 100,0%

Ser man på utbildningsbakgrunden enligt region visar sig Åland ha den största andelen journalister med journalistisk utbildningsbakgrund. Knappt hälften av dem som arbetar i journalistbranschen på Åland har antingen examen eller avbrutna studier i journalistik. Också i huvudstadsregionen närmar sig andelen journalister som studerat journalistik hälften. I övriga Nyland hade knappt fyra av tio journalistisk utbildningsbakgrund. I Åboland och Österbotten är andelen lägst med knappt en femtedel med journalistisk utbildningsbakgrund. En möjlig förklaring till att andelen yrkesutbildade är högre åtminstone i huvudstadsregionen kan återigen vara den finlandssvenska journalistutbildningens geografiska läge samt att arbetsmarknaden är störst i huvudstadsregionen. Också enligt rapporten *Vad tror du att det hände sen?* rekryterar SSKH en betydande del av sina studerande i huvudstadsregionen och i Nyland, och efter avklarad examen tenderar de att stanna kvar i regionen⁸⁰. Det är rimligt att anta att journalistikstuderande rekryteras till medierna i huvudstadsregionen i första hand, ibland till och med under studietiden. I Åboland och Österbotten är Åbo Akademi det enda svenskspråkiga studiealternativet. Att Åland har den högsta andelen personer i journalistbranschen kan förklaras med att där inte finns något högre utbildningsalternativ som konkurrerar med längre bort belägna branscutbildningar.

En knapp tiondel i branschen har medieutbildningsbakgrund, majoriteten av dessa på examensnivå. Medieutbildning är liksom journalistutbildning vanligare bland yngre, medieutbildningen till och med i ännu högre grad än journalistik. Den övervägande majoriteten med medieutbildning är under 35 år. Här

⁸⁰ Hägglund m.fl. (2007), s. 76

kan man tala om en dramatisk ökning. I gruppen över 51 år har 2 procent medieutbildning, i gruppen 36 till 50 år knappt 5 procent, och i gruppen under 35 år 24 procent – det vill säga nästan var fjärde. En orsak är förstås att medieutbildningsalternativ inte funnits för de äldre åldersklasserna.

Den näst vanligaste utbildningsbakgrunden i den finlandssvenska journalistbranschen efter journalistutbildning är humanistisk utbildning. Omkring en femtedel har examen eller studier i humaniora. Ungefär var sjätte har ickejournalistisk statsvetenskaplig utbildning. Drygt en av tjugo har ekonomisk utbildning och ännu färre konstnärlig utbildningsbakgrund. Andelen som har annan utbildning, det vill säga främst pedagogisk, teologisk eller naturvetenskaplig utbildningsbakgrund, är befintlig men marginell. Icke branschknutna utbildningar som statsvetenskaplig, humanistisk och ekonomisk är vanligare i de högre åldersgrupperna.

4.2. Arbete

4.2.1. Rekrytering

”Verkar som att erfarenhet är det viktigaste, å andra sidan får man ju inte erfarenhet utan t.ex. praktikperioderna som kommer via utbildningen.” (född på 1970-talet)

”Konkurrensen i branschen ökar hela tiden, vilket gör att urvalsprocesserna blir allt noggrannare. Dessutom förutsätts journalister ha en allt bredare kunskap om allt fler ämnesområden, också teknik.” (född på 1970-talet)

Journalistens utbildning och inskolning hänger samman med socialiseringen in i yrket. Knappt tre fjärdedelar uppger att de kommit in i branschen direkt efter studierna, medan drygt en fjärdedel har kommit in i branschen från ett annat yrke. En knapp tredjedel uppger att de kommit in i branschen genom att söka en ledig tjänst och nästan lika många uppger att de kommit in i branschen via praktik under studierna. Resten, det vill säga fyra av tio, har kommit in i branschen på ett annat sätt än de två ovannämnda. Det rör sig här om olika inofficiella rekryteringsvägar. Man har haft kontakter, ringt och erbjudit sina tjänster eller blivit tillfrågad. De personliga kontakterna är alltså betydelsefulla vid anställning.

Särskilt för journalistikstuderande fungerar praktik under studietiden som ett sätt att ta sig in i branschen. Av dem med journalistexamen uppger nästan hälften att de kommit in i branschen genom praktik under studietiden. Det är knappast

överraskande eftersom journalistutbildningen är yrkesförberedande och bör ha en fungerande samverkan med arbetslivet. Av dem som studerat journalistik har drygt en femtedel kommit in i branschen via vanlig ansökningsprocedur och var femte av dessa har examen i journalistik. En dryg femtedel av dem som har examen journalistik uppger att de kommit in i branschen på annat sätt. Motsvarande siffra för dem som har studerat journalistik men inte tagit examen är drygt hälften. För ingen av de övriga utbildningarna är praktik den mest betydelsefulla vägen in i yrket, inte ens för de medieutbildade. Redan för medieutbildningarna är siffrorna nere på en dryg tredjedel för dem med examen och en knapp tredjedel för dem med studier utan examen.

4.2.2. Utbildning enligt medium

”Eftersom allt fler arbetar inom flera olika sektorer samtidigt (tv, radio, webb) är det en fördel att få en viss träning och teoretisk insikt i hur man anpassar intervjuteknik, materialstrukturering och dylikt till olika uttrycksformer. Även det tekniska kunnandet av allt större betydelse.” (född på 1970-talet)

Tabell 4: Utbildning enligt medium

Utbildning	Fördelning enligt medium				
	Dagstidning	Tidskrift	Tv	Radio	Webb
Journalist	65 37,1%	20 40,8%	35 26,7%	39 45,3%	3 27,3%
Media	13 7,4%	1 2,0%	17 13,0%	8 9,3%	2 18,2%
Statsvetenskap	29 16,6%	6 12,2%	25 19,1%	12 14,0%	0 ,0%
Humanistisk	26 14,9%	12 24,5%	32 24,4%	17 19,8%	5 45,5%
Ekonomisk	16 9,1%	2 4,1%	10 7,6%	2 2,3%	1 9,1%
Konstnärlig	10 5,7%	5 10,2%	3 2,3%	1 1,2%	0 ,0%
Annan	16 9,1%	3 6,1%	9 6,9%	7 8,1%	0 ,0%
Totalt	175 100,0%	49 100,0%	131 100,0%	86 100,0%	11 100,0%

Radion är det medium som har flest journalister som studerat journalistik – nästan hälften. Av dessa har drygt en fjärdedel journalistexamen och en knapp femtedel studier utan examen. En dryg tiondel har medieutbildningsbakgrund. En knapp tredjedel har humanistisk utbildningsbakgrund och en femtedel statsvetenskaplig utbildningsbakgrund. Drygt var tjugonde har ekonomisk utbildningsbakgrund, medan knappt var tjugonde har konstnärlig utbildningsbakgrund.

En möjlig orsak till att procenten som studerat journalistik är högst på radion kan vara att det är det minst resurskrävande mediet. Utvecklingen har gått mot att reportrarna i allt högre grad också sköter det tekniska. Detta innebär att det på radion i princip bara behövs programproducerande journalister. Man kan jämföra med pressen där det finns yrkesgrupper som layoutjournalister och fotografer som ofta har en annan utbildningsbakgrund är journalistisk.

Också bland dagstidningsjournalisterna är journalistutbildning den vanligaste utbildningsbakgrunden; mer än var tredje har journalistisk utbildningsbakgrund. Knappt var tionde har medieutbildningsbakgrund. Dagstidningarna är den medietyp med den högsta andelen med ickejournalistisk statsvetenskaplig utbildningsbakgrund. Var fjärde har antingen examen eller studier i

statsvetenskapliga ämnen. Knappt var fjärde har humanistisk utbildningsbakgrund och drygt var tionde har ekonomisk utbildningsbakgrund, vilket gör dagstidningarna till det medium med flest ekonomiskt utbildade journalister. Drygt var tjugonde dagstidningsjournalist har konstnärlig examen.

Också bland tidskriftsjournalisterna är journalistutbildning den vanligaste utbildningsbakgrunden. Andelen som studerat journalistik av tidskriftsjournalisterna är lika hög som på dagstidningarna – mer än var tredje har journalistisk utbildningsbakgrund. Nästan var tredje har humanistisk utbildningsbakgrund och drygt var tionde har statsvetenskapliga studier bakom sig. Drygt var tionde har konstnärlig utbildningsbakgrund vilket gör tidskrifterna till det medium med den högsta andelen journalister med konstnärlig utbildningsbakgrund. Orsaken kan vara att journalister med svenska som modersmål som arbetar på finska tidskrifter som layoutjournalister eller grafiker ingår i denna siffra.

Också bland tv-journalisterna är den journalistiska utbildningsbakgrunden den vanligaste. Knappt var tredje har journalistisk utbildningsbakgrund. Drygt var tionde har medieutbildning. Över var fjärde har humanistisk utbildningsbakgrund och knappt var fjärde har statsvetenskaplig utbildningsbakgrund. Drygt var tjugonde har ekonomisk utbildning och ungefär var tjugonde konstnärlig utbildningsbakgrund. Tv-mediet är det medium med den högsta procenten journalister inom kategorin annan utbildningsbakgrund. Nästan var tionde har någon annan utbildningsbakgrund än de ovannämnda.

Gruppen webbjournalister omfattar endast 11 personer i mitt material. Därför finns det skäl att vara försiktig med att dra slutsatser av detta material. I denna grupp hade de flesta humanistisk utbildningsbakgrund, om man både ser till examen och enbart studier. Ser man däremot endast på vilka examina personerna avlagt är journalistexamen den vanligaste. En dryg femtedel har journalistexamen, vilket är den lägsta andelen för de olika medietyperna. Att journalistutbildningen är så förhållandevis svag i denna grupp kan vara en följd av att mediet är branschens yngsta och att det ännu inte ordenligt slagit igenom som ett betydelsefullt nyhetsmedium på svenska i Finland. Det är dock webben som är fönstret mot framtiden. Internet och tekniken i anslutning till den är orsaken till att journalistbranschen och journalistrollen står inför stora förändringar. Det är i anslutning till internet och webben som publiken får ökad kontroll, det uppstår nya sätt att arbeta och journalisten förlorar sitt monopol

över produktionstekniken. Branschens nya arbetstillfällen förutspås finnas just bland annat inom webben.⁸¹

4.2.3. Pressens utbildningsbakgrund

”Den som inte har journalistutbildning har liten chans att få jobb åtminstone på vår tidning. I så fall krävs högre humanistutbildning, men i första hand rekryteras utbildade journalister. Detta kommer inte att ända utan snarare förstärkas.” (född på 1950-talet)

Tabell 6: Utbildning enligt arbetsuppgift på pressredaktionerna

Utbildning	Fördelning enligt arbetsuppgift						
	Chef-redaktör	Nyhetschef	Producent	Redsek, layout	Skrivande	Fotograf	Grafiker
Journalist	5 23,8%	10 52,6%	1 50,0%	13 61,9%	58 39,2%	1 7,7%	1 11,1%
Media	1 4,8%	1 5,3%	0 ,0%	2 9,5%	11 7,4%	0 ,0%	1 11,1%
Statsvetenskap	6 28,6%	5 26,3%	0 ,0%	1 4,8%	22 14,9%	0 ,0%	1 11,1%
Humanistisk	6 28,6%	1 5,3%	1 50,0%	1 4,8%	30 20,3%	1 7,7%	0 ,0%
Ekonomisk	3 14,3%	1 5,3%	0 ,0%	0 ,0%	12 8,1%	2 15,4%	0 ,0%
Konstärilig	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	3 14,3%	0 ,0%	8 61,5%	5 55,6%
Annan	0 ,0%	1 5,3%	0 ,0%	1 4,8%	15 10,1%	1 7,7%	1 11,1%
Totalt	21 100,0%	19 100,0%	2 100,0%	21 100,0%	148 100,0%	13 100,0%	9 100,0%

I redaktionshierarkin på de tryckta medierna är andelen med journalistisk utbildningsbakgrund högst bland redaktionssekreterare och layoutjournalister. Över sex av tio i denna grupp har studerat journalistik. Också av nyhetscheferna har knappt sex av tio journalistisk utbildningsbakgrund.

Av de skrivande journalisterna har drygt fyra av tio journalistisk utbildningsbakgrund. Knappt var tionde av de skrivande journalisterna har studerat vid medieutbildning och en knapp fjärdedel har statsvetenskaplig utbildning.

De med ickejournalistisk statsvetenskaplig utbildningsbakgrund är procentuellt högst bland nyhetschefer. Var tredje nyhetschef har statsvetenskaplig utbildning antingen på examens- eller studienivå.

⁸¹ Jämför Högskoleverket (2007), s. 29–33

Något överraskande är andelen med ekonomisk utbildningsbakgrund högst i gruppen fotografer. Knappt var fjärde fotograf har studerat ekonomi på någon nivå. Förklaringen till detta är förmodligen att det i dessa fall rör sig om äldre lokaltidningsfotografer med handelsskolutbildning.

Som väntat har fotografer, grafiker och redaktionssekreterare/layoutjournalister konstnärlig utbildning. Drygt tre fjärdedelar av fotograferna har konstnärlig utbildningsbakgrund och över hälften av grafikerna. Fotograferna är den grupp på redaktionen som har den högsta andelen med konstnärlig utbildning – över hälften av fotograferna har konstnärlig examen.

4.2.4. Elektroniska mediers utbildningsbakgrund

”Teknisk utbildning blir viktigare åtminstone inom teve eftersom det ställs högre krav på att journalisten själv ska filma & klippa.” (född på 1970-talet)

”Inom etermedierna produceras mycket som inte kan kallas journalistik. Ändå är tendensen den att man slarvigt summerar verksamheten som journalistik. Det har lett till en överbetoning av journalistiska färdigheter på bekostnad av andra. Jag tror det kommer att svänga.” (född på 1950-talet)

Tabell 7. Utbildningsbakgrund enligt arbetsuppgift på etermedieredaktioner

Utbildning	Fördelning enligt arbetsuppgift											
	Redaktionschef	Redaktionssekreterare	Producent	Webbredaktör	Reporter/redaktör	Programledare	Regissör	Fotograf	Grafiker	Medieredaktör	Koordinator	Utvecklare
Journalist	1 14,3%	11 47,8%	9 42,9%	2 18,2%	44 35,5%	8 32,0%	1 8,3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Media	0 0,0%	1 4,3%	6 28,6%	1 9,1%	12 9,7%	0 0,0%	4 33,3%	1 100,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Statsvetenskap	1 14,3%	5 21,7%	0 0,0%	0 0,0%	27 21,8%	3 12,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	0 0,0%
Humanistisk	4 57,1%	4 17,4%	4 19,0%	5 45,5%	29 23,4%	5 20,0%	2 16,7%	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	1 100,0%	0 0,0%
Ekonomisk	0 0,0%	1 4,3%	1 4,8%	1 9,1%	3 2,4%	4 16,0%	2 16,7%	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	0 0,0%
Konstnärlig	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 2,4%	0 0,0%	1 8,3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Annan	1 14,3%	1 4,3%	1 4,8%	2 18,2%	6 4,8%	5 20,0%	2 16,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Totalt	7 100,0%	23 100,0%	21 100,0%	11 100,0%	124 100,0%	25 100,0%	12 100,0%	1 100,0%	1 100,0%	3 100,0%	1 100,0%	1 100,0%

Av reportrarna och redaktörerna på etermedierna har mer än var tredje studerat journalistik och var tionde har studerat vid medieutbildning. Av

redaktionssekreterarna har drygt hälften studerat journalistik, och av producenterna knappt hälften. I etermedierna är redaktionssekreterarna den kategori i redaktionshierarkin som procentuellt sett har flest journalister med journalistisk utbildningsbakgrund. I etermedierna var det vanligast att programledarna har en utbildningsbakgrund som inte kan klassificeras enligt ovannämnda kategorier. En femtedel av programledarna har annan examen, medan knappt var tionde har studerat andra ämnen utan att ha avlagt examen.

4.2.5. Arbetsledningens utbildningsbakgrund

”När större andel arbetsgivare har journalistutbildning så tenderar fler nyanställda ha det också.” (född på 1970-talet)

Av dem som arbetar i förmansposition har åtta av tio examen på minst lägre högskolenivå. Bland dem som inte arbetar i förmansställning är motsvarande siffra två tredjedelar. En tredjedel av dem som arbetar i förmansställning har journalistexamen, och ytterligare en av tio har studerat journalistik utan examen. Bland dem som inte arbetar i förmansposition är motsvarande siffra en dryg femtedel för dem med journalistexamen.

Som konstaterades ovan är alltså personer som leder det dagliga arbetet på redaktionen den grupp som har den största andelen med journalistutbildning. Det kan ses som ett stöd för Furhoffs påstående från 1974 att de yrkesutbildade generellt haft större yrkesmässig framgång än de traditionellt socialiserade⁸². Förmodligen påverkar arbetsledningens utbildning rekryteringen till redaktionerna.

⁸² Furhoff (1974), s. 206

4.2.6. Utbildningsbakgrund enligt bevakningsområde

”Journalistiken är mångfacetterad. Redaktionerna behöver journalister som också har annan utbildning som t.ex. humanistisk och naturvetenskaplig.” (född på 1940-talet)

Tabell 8: Utbildningsbakgrund enligt bevakningsområde

Utbildning	Fördelning enligt ämnesområde									
	Allmänt	Politik	Ekonomi	Kultur	Sport	Feature	Nöje	Livsstil	Barn	Utrike
Journalist	100 41,2%	19 45,2%	7 36,8%	8 19,5%	3 20,0%	6 28,6%	7 19,4%	6 30,0%	2 16,7%	4 80,0%
Media	17 7,0%	3 7,1%	1 5,3%	1 2,4%	2 13,3%	1 4,8%	9 25,0%	3 15,0%	4 33,3%	0 ,0%
Statsvetenskap	48 19,8%	10 23,8%	5 26,3%	2 4,9%	1 6,7%	1 4,8%	1 2,8%	2 10,0%	1 8,3%	1 20,0%
Humanistisk	34 14,0%	5 11,9%	4 21,1%	22 53,7%	6 40,0%	7 33,3%	10 27,8%	3 15,0%	2 16,7%	0 ,0%
Ekonomisk	15 6,2%	1 2,4%	2 10,5%	1 2,4%	2 13,3%	0 ,0%	7 19,4%	1 5,0%	2 16,7%	0 ,0%
Konstnärlig	10 4,1%	0 ,0%	0 ,0%	5 12,2%	0 ,0%	3 14,3%	0 ,0%	2 10,0%	0 ,0%	0 ,0%
Annan	19 7,8%	4 9,5%	0 ,0%	2 4,9%	1 6,7%	3 14,3%	2 5,6%	3 15,0%	1 8,3%	0 ,0%
Totalt	244 100,0 %	42 100,0 %	19 100,0 %	41 100,0 %	15 100,0 %	21 100,0 %	36 100,0 %	20 100,0 %	12 100,0 %	5 100,0 %

Vad gäller utbildningsnivån hos alla ämnesområden har över hälften i alla grupper, förutom i gruppen nöje/underhållning, akademisk examen på lägre eller högre nivå. Nöjes- och underhållningsjournalisterna hade den lägsta allmänna utbildningsnivån av alla ämneskategorier. Under hälften av dessa hade akademisk examen. I de övriga kategorierna hade rejält över hälften examen på minst lägre högskolenivå. Högst utbildade är grupperna feature/dokumentär och barn/ungdom/utbildning, där över åtta av tio som huvudsakligen arbetar inom detta område har akademisk examen. Snittet för alla utbildningskategorier är sju av tio.

Av de 244 respondenterna med en allmän eller blandad bevakningsprofil har drygt fyra av tio journalistisk utbildningsbakgrund och drygt en av tjugo medieutbildning. En dryg fjärdedel har studerat statsvetenskap. Knappt en femtedel har humanistisk utbildningsbakgrund. Drygt en av tjugo har ekonomisk examen. En av tjugo har konstnärlig utbildningsbakgrund, och de flesta av dessa är fotografer,

grafiker och layoutjournalister som självfallet sällan är ämnesspecialiserade journalister. Det finns skäl att minnas att journalister som inte är skrivande eller programproducerande oftast ingår i denna grupp av allmänjournalister. Det gäller grupper som fotografer, layoutare och grafiker med flera, som gör ett journalistiskt arbete, men oftast utan att vara knuten till en specifik ämnesbevakning.

För att trygga bredden i rapporteringen behöver redaktionerna experter både inom humaniora och statsvetenskap för att på ett begripligt sätt förklara politiska, ekonomiska, sociala, vetenskapliga och konstnärliga ämnen, skriver Bohére⁸³. Tittar man på utbildning och ämnesområden ur den här synvinkeln – samt antar att en examen inom ett specialområde kan liknas med expertis – blir följden en hypotes enligt vilken journalistens utbildning skulle korrelera med bevakningsområdet. Följaktligen kunde man bland annat anta följande: att statsvetenskapligt utbildade är överrepresenterade i bevakningsområdet politik/samhälle, och att samma samband finns mellan ekonomiskt utbildade och ekonomirapportering samt humanistiskt utbildade och kulturjournalister.

Av materialets 42 politiska och samhällsjournalister har drygt en av fem statsvetenskaplig examen och drygt en av tio har studerat ett statsvetenskapligt ämne. Knappt hälften har journalistisk utbildningsbakgrund och drygt en av tjugo har medieexamen. Drygt en av tio har humanistisk examen och en av tjugo har studerat ekonomi.

Bland de 41 kulturjournalisterna dominerar tydligt den humanistiska utbildningsbakgrunden. Över fyra av tio har humanistisk examen och över en av tio har studerat något humanistiskt ämne utan att ha avlagt examen. En fjärdedel har studerat journalistik, varav hälften tagit examen. En dryg tiondel har statsvetenskapliga studier medan knappt en av sex har konstnärlig utbildningsbakgrund.

Bland materialets 36 nöjes- och underhållningsjournalister är medieutbildning vanligast. En fjärdedel har medieutbildningsbakgrund, medan en femtedel har journalistisk utbildningsbakgrund. En dryg fjärdedel i denna kategori har studerat ekonomi. Drygt en av tjugo har konstnärlig utbildningsbakgrund och en ungefär lika stor andel har avbrutna studier i statsvetenskap.

⁸³ Bohére (1984), s. 18

Också bland de 21 feature- och dokumentärjournalisterna har knappt hälften studier eller examen i humaniora. Fler än en av fyra har journalistisk utbildningsbakgrund och knappt en av sex medieutbildning. Knappt en av sex har också konstnärlig utbildningsbakgrund. Knappt en av tjugo har statsvetenskaplig examen, och en lika stor andel har studerat ekonomi i någon form.

Av de 20 livsstilsjournalisterna har en av fyra journalistisk utbildningsbakgrund och lika många humanistisk utbildningsbakgrund. Knappt en av sex har medieexamen. En av tio har statsvetenskaplig examen och lika många har konstnärlig utbildningsbakgrund. En av tjugo har examen i ekonomi.

Av de 19 ekonomijournalisterna har drygt en tredjedel journalistisk utbildningsbakgrund och en av tjugo medieexamen. Drygt var femte har studerat ekonomi. En fjärdedel har statsvetenskapliga studier.

Något överraskande är humanistisk utbildningsbakgrund vanligast bland materialets 15 sportjournalister: nästan hälften av dem som huvudsakligen arbetar inom detta ämnesområde har antingen examen eller studier i ett humanistiskt ämne. Av sportjournalisterna har drygt en fjärdedel journalistexamen och ungefär en lika stor andel har studerat ekonomi. En dryg tiondel av sportjournalisterna har medieutbildning och en lika stor andel har en statsvetenskaplig examen.

I ämneskategorin barn- och utbildning, som består av 12 svarande, har en tredjedel avlagt medieexamen. En fjärdedel har ekonomisk utbildningsbakgrund. En av sex har humanistisk examen och lika många har journalistikstudier utan examen. Knappt en av tio har statsvetenskaplig examen.

Av materialets fem utrikesjournalister har de flesta journalistisk utbildningsbakgrund. Materialet är så litet att jag avstår från att dra allmänna slutsatser om denna grupp. Utrikesbevakning fanns inte med som färdigt alternativ i frågeformuläret. Det är möjligt att antalet skulle ha blivit högre om så varit fallet. Ändå är det knappast många finlandssvenska journalister som har utrikes som huvudsakligt bevakningsområde.

Inslaget av journalistisk utbildning är alltså starkast bland allmänjournalisterna – och av de specialiserade journalisterna i gruppen politik/samhällsjournalister. I praktiken innebär det för alla bevakningsområdenas del en blandning av dels journalist- och medieutbildade och dels ämnesexperter med en examen inom ett specialområde. Det innebär också att man ser en viss korrelation mellan utbildning och ämnesområdet. I grupperna kultur, politik/samhälle och

ekonomi är andelen med ämnesexpertis, eller -examen, högre jämfört med andra bevakningsområden. Kulturjournalistiken är det ämnesområde som kan sägas uppfylla förväntningarna mest på grund av det dominerande inslaget av humanistiskt utbildade.

4.2.7. Inställningen till utbildning

”Jag tror att det kommer att bli en stor efterfrågan på journalister med specialkompetens. Journalistutbildningen är bra och ger verktyg för att utföra arbetet, men den räcker inte som sådan.”
(född på 1970-talet)

Frågeformuläret avslutades med tio påståenden som de svarande skulle ta ställning till på en skala från ett till fem, där ett stod för helt av annan åsikt och fem för helt av samma åsikt. Jag baserar mina resultat på medeltalet för hur sju olika utbildningsgrupper svarat. Grupperna är: journalistisk, medie-, statsvetenskaplig, humanistisk, ekonomisk, konstnärlig och annan utbildningsbakgrund.

De med journalistisk och medieutbildning är i högre grad av åsikten att deras utbildningsbakgrund haft betydelse för deras arbetsmöjligheter än övriga utbildningsgrupper. De med journalistutbildningen instämmer också mer i påståendet att deras utbildningsbakgrund gett dem praktiskt yrkeskunskap om hur man verkar som journalist. Övriga utbildningsgrupper är alla i varierande grad av motsatt åsikt till påståendet. På påståendet att man som journalist ofta har nytta av annan utbildning än journalistutbildningen instämde alla grupper, men de med journalistutbildning minst, även om också denna grupp ställer sig tydligt positiv till påståendet. Alla grupper, förutom de med journalistutbildning, instämmer i påståendet att deras utbildningsbakgrund gett dem kunskap i ett specialområde som de har nytta av i sitt arbete. Alla utbildningsgrupper anser också att deras utbildningsbakgrund gett dem teoretiska och begreppsliga färdigheter som stöder dem i deras arbete. Här kan dock påpekas att de med statsvetenskaplig utbildningsbakgrund instämmer starkast. Journalistutbildade och medieutbildade är de enda grupperna som tydligt instämmer i påståendet att deras utbildningsbakgrund har öppnat kontakten till journalistbranschen – de med journalistutbildning i ännu högre grad än medieutbildade. Humanistiskt utbildade förhåller sig neutralt till påståendet, medan övriga grupper är av en annan åsikt. Alla utbildningskategorier anser att arbetsgivare värdesätter erfarenhet högre än utbildning. Noterbart är att de medieutbildade, som ofta är mer praktiskt skolade än de mer akademiska journalistutbildade, instämmer starkast i påståendet. De yngre som av

naturliga skäl har mindre arbetserfarenhet än de äldre instämmer också starkare i påståendet än de äldre. Noterbart är också att ju högre utbildningsnivå den svarande har desto mer instämmer personen i påståendet. Däremot anser alla utbildningsgrupper att det är viktigt att åtminstone en del av redaktionen har journalistisk utbildning – journalist- och medieutbildade instämmer dock kraftigast. Ingen utbildningskategori anser att de krav som ställs på dem i deras arbete är högre än deras kompetens. Här kan man för övrigt skönja hur åldern verkar spela in på kompetensupplevelsen: de äldre upplever sig ännu mer kompetenta än de yngre i branschen – även om också de är trygga i sin professionalism. Att webbjournalisterna är något mer neutrala till påståendet att de krav som ställs på dem är högre än deras kompetens än övriga mediekategorier kan ha att göra med att mediet är nytt och tekniska utmaningar som är förknippade till det.

Journalistutbildningens styrka verkar alltså ligga i att den anses öppna kontakten till branschen och ge praktiskt kunskap i hur man verkar som journalist. Dess svaga punkt är att den anses ge minst kunskap i ett specialområde. Den humanistiska utbildningens styrka verkar vara att den jämfört med de andra utbildningskategorierna ger kunskap i ett specialområde. Den statsvetenskapliga utbildningens styrka är enligt dessa resultat att den anses erbjuda teoretiska och begreppsliga färdigheter som stöder journalisten i arbetet. Det är också den grupp som minst verkar se ett behov av en särskild journalistisk yrkesutbildning. De medieutbildade upplever mest att branschen värdesätter erfarenhet mer än utbildning. Ekonomisk utbildning är den grupp som jämfört med de andra minst anses öppna kontakten till branschen eller ge praktisk yrkeskunskap om hur man verkar som journalist.

Till påståendet att journalistutbildningens betydelse kommer att öka i framtiden förhåller sig de svarande neutralt. På denna fråga kan inga tydliga tendenser urskiljas. Här kan man heller inte skönja några tydliga skillnader i ålder – trots att journalistutbildning som konstaterades ovan är vanligare bland yngre.

5. Diskussion

”Jag tror att redaktioner har största nyttan av att redaktörerna har olika bakgrund. Men å andra sidan blir jobbet hela tiden hetsigare och ensidigare?” (född på 1960-talet)

”Allt viktigare att i informationsflödet sälla, känna källor, källkritik. En god journalistisk produkt också i framtiden det bästa sättet att få lyssnare/tittare/läsare/webbesökare & whatnot. Viktigt med yrkeskunskap och -identitet så man inte blir utnyttjad av allt skickligare politiker, informatörer, lobbyister osv.” (född på 1960-talet)

”Största orosmoment på redaktionen idag är vilka dataprogram och vilka tekniker vi borde använda och lära oss, knappt alls diskuteras hur och varför intervjuer och program görs.” (född på 1960-talet)

”Om vi ska slippa ytlig kändis- och blasktidningsjournalistik behövs utbildning inom branschen. Etiska frågor, journalistregler etc. tycks vara okänt för en del redan nu.” (född på 1950-talet)

Journalistbranschen är ingen lätt bransch att undersöka statistiskt. Detta för att den är så mångfacetterad och svår att klassificera. För det första är det inte oproblematiskt vem som ska definieras som journalist. Men inte bara yrket är svåravgränsat, utan också arbetsuppgifterna, bevakningsområden och medier. En journalist kan inte bara ha de mest varierade arbetsuppgifter, utan också arbeta för flera medier samtidigt och därtill ha den mest varierade utbildningsbakgrunden bestående av diverse avslutade och avbrutna studier. För att få fram mönster i materialet har jag dock enligt mitt bästa omdöme försökt klassificera hybridfallen till ett begränsat antal kategorier. När man läser uppsatsen finns det alltså skäl att minnas att journalistbranschen är en flytande bransch där kategorierna ofta överlappar varandra.

Journalistyrkets karaktär av halvprofession⁸⁴ syns uttryckligen i att rekryteringen sker både från yrkesutbildningar och andra utbildningar. Journalistyrket är ett yrke som inte bara kräver bredd i kunnandet utan också fördjupning. Det finns gränser för vilka kunskapsmängder – åtminstone i form av fördjupad och specialiserad kunskap – en individ kan inhämta under en livstid. Journalistbranschen kan sägas lösa detta behov av bredd och djup genom en bred rekrytering, det vill säga genom att både rekrytera yrkesutbildade journalister och personer med en annan utbildningsbakgrund till redaktionerna.

Den akademiska journalistutbildningen kan sägas fungera som ett slags uppfostrare och spridare av en professionell journalistisk kultur med sina journalistiska ideal bestående av värderingar, etik, juridik, nyhetsvärdering och

⁸⁴ Se Luostarinen (1994), s. 38

hantverk⁸⁵. Även om inte alla journalister har journalistutbildning, och detta heller inte är nödvändigt eller ens önskvärt, främjar det att åtminstone en del av branschen är journalistiskt utbildad den journalistiska professionalismen.

En allmän tumregel i branschen brukar vara en strävan efter att rekrytera hälften från journalistutbildningar och hälften från andra utbildningar.⁸⁶ Denna fifty–fifty-rekrytering uppfylls enligt mina forskningsresultat för nuvarande med nöd och näppe bland journalister med svenska som modersmål i Finland. En fjärdedel har journalistexamen och en tredjedel har studerat journalistik utan att ta examen. Räkningar ytterligare med dem som studerat eller avlagt någon typ av medieexamen blir resultatet att knappt hälften i branschen har branschrelaterad utbildning. Man kan alltså med lite god vilja säga att också bland de finlandssvenska journalisterna uppfylls en fifty–fifty-rekrytering där omkring hälften har en branschrelaterad utbildning och hälften någon annan utbildning. Resultatet kan jämföras med att i hela landet har två tredjedelar av branschen branschrelaterad utbildning.⁸⁷

Ser man däremot på åldersstrukturen finns det indikationer på att detta kan komma att ändra inom de närmaste decennierna till journalistutbildningens fördel. I gruppen under 35 år har nämligen knappt hälften studerat journalistik, och ytterligare en fjärdedel har studerat vid en medieutbildning. Det innebär att omkring tre fjärdelar i denna åldersgrupp har en branschrelaterad utbildning – här ingår både oavslutade studier och studier som lett till en examen. I gruppen under 35 har följaktligen endast omkring en fjärdedel en annan utbildning än journalistik eller media.

Diskussionen om vilken utbildning journalister borde ha står i grova drag mellan journalistutbildning och ämnesspecialisering. Den förra utbildar en till journalist, den senare innebär fördjupad ämneskunskap inom ett visst område. Att det finns en ”friktion” mellan dessa två, för att tala med Furhoff⁸⁸, framgår i de öppna svaren i formulären. En vanlig åsikt är att journalistik är något som man har begåvning och läggning för och är ett hantverk som man lär sig ”på fabriksgolvet”. Följaktligen är det mer nyttigt med ämnesspecialisering. Vilken utbildning en journalist bör ha och hur journalistutbildningen ska läggas upp kan med andra ord inte betraktas som färdigdiskuterat. Det är tydligt att journalister upplever sig ha behov av

⁸⁵ Jämför Högskoleverket (2007), s. 25

⁸⁶ Se t.ex. Furhoff (1974), s. 205

⁸⁷ Jyrkiäinen (2008), s. 98 (bilaga)

⁸⁸ Furhoff (1974), s. 206

mera specialkunskap. Detta behöver dock inte nödvändigtvis tolkas till nackdel för journalistutbildningarna, utan det kan vara en följd av att den journalistiska kunskapen och de professionella idealen är utbredda i branschen. Branscutbildningarna har trots allt en stark position och ser man på åldersstrukturen kommer den ytterligare att öka. Däremot är frågan om yrkesutbildning kontra ämnesspecialisering inte slutgiltigt löst. Liksom inte journalistbranschen är statisk kan inte heller utbildningarna vara det. Det råder en så pass stor oenighet om journalistutbildningarna och journalisters utbildningsbakgrund att det bör – och oundvikligen kommer att – diskuteras hur journalistutbildningen ska utformas för att bäst tjäna framtidens krav och behov. Är kanske den journalistutbildningsmodell som är en påbyggnad till tidigare akademiska studier något som mera skulle tillfredsställa framtidens behov än den huvudämnesbaserade journalistiken?⁸⁹ Frågetecknet med denna modell är hur det då går med journalistutbildningens anknytning till forskningen?⁹⁰ Om journalistutbildningen förlorar sin position som akademiskt huvudämne innebär det en förlust för journalistiken och journalistyrket som profession.

Hur ska utbildningssituationen i branschen då bedömas? Är läget bra eller dåligt? Mina forskningsresultat visar att journalistutbildningen spelar en stor, om än inte dominerande roll i branschen, vilket innebär att det finns en systematisk och generell kunskap om yrkesområdet i branschen⁹¹. Att journalistutbildningen är starkast bland dem som leder det dagliga arbetet på redaktionerna verkar lämpligt, liksom att den är framträdande hos dem som sysslar med daglig nyhetsjournalistik. Likaså verkar det finnas en korrelation mellan bevakningsområde och utbildning.

En första åtgärd vid fortsatt forskning kunde vara att jämföra och komplettera resultaten med uppgifter från Statistikcentralen, som inte beaktats i den här undersökningen. Inom ramen för den här undersökningen har jag heller inte utforskat svaren på de öppna frågorna närmare. En tendens var dock tydlig i hur respondenterna svarat på frågan vilken ytterligare utbildning journalisterna önskade sig för egen del. Här var det stora temat teknik. Det många känner behov av var någon form av teknisk fortbildning – och det är inte bara internet som verkar föda ett behov av utökad kunskap, utan den tekniska utvecklingen i stort på redaktionerna, allt från användning av dataprogram till att utvecklingen går mot att journalisten också är sin

⁸⁹ Jämför Högskoleverket (2007), s. 5

⁹⁰ Jämför Högskoleverket (2007), s. 25–27

⁹¹ Se Furhoff (1974), s. 205

egen tekniker främst i radio och tv. I de öppna frågorna hänvisar de svarande direkt till internet som en faktor som kommer att påverka journalistiken i framtiden. Teknik i olika former är också det stora temat i svaret på frågan om vilken sorts fortbildning journalisten själv upplever sig behöva. En utbredd åsikt verkar dock vara att journalistyrkets betydelse till exempel oberoende och självständig sållare av information ökar i och med webben, det vill säga de stöder Ari Heinonens teori om internet evolutionära effekt på journalistiken⁹². Webbmediets snabbhet innebär att journalisten måste ha de professionella kunskaperna i ryggmärgen.

För att referera till Bohére behöver redaktionerna för att trygga bredden i bevakningen experter inom både statsvetenskap och humaniora som på ett begripligt sätt förmår förklara aktuella politiska, ekonomiska, sociala, vetenskapliga och konstnärliga ämnen⁹³. En mångfald i rekryteringen garanterar en mångfald i bevakningen. Branschen har ett behov av en yrkeskår med blandad utbildningsbakgrund, också i framtiden. Jag tänker här på det förutspådda ökade behovet av tolkande, kommenterande och tyckande journalistik, vid sidan av den traditionella nyhetsrapporteringen.

En fråga som infinner sig är ifall journalister som saknar formell journalistutbildning inte uppfyller de särskilda krav som ställs i yrket i lika hög grad som de med journalistisk utbildningsbakgrund, till exempel beträffande förståelsen för den egna rollen som maktfaktor i samhället. Innebär det med andra ord att journalister som saknar journalistisk utbildning är mindre medvetna om journalistikens makt och begränsningar? Har journalister utan journalistisk utbildning en sämre integritet i förhållande till sina källor? Dyliga frågeställningar i anslutning till den journalistiska yrkesrollen kunde vara föremål för ytterligare utforskning av kvalitativ natur. Intervjuer med journalister om hur de ser på sin yrkesroll kunde vara en metod att undersöka detta. Tematiska utgångspunkter kunde de yrkesmässiga kännetecknen som nämndes i kapitlet om journalistutbildningen, det vill säga: demokratisk mission, professionell identitet, domän, kreativ dimension, professionell etik, standarder, system för utvärdering och ramverk⁹⁴. Dessa frågeställningar är relevanta också med tanke på de förändringar som på grund av den snabba tekniska utvecklingen sker i branschen och med journalistrollen.

⁹² Heinonen (1994), s. 74–76

⁹³ Bohére (1984), s. 18

⁹⁴ Högskoleverket (2007), s. 25–26

Att göra en större intervjuundersökning om utbildningen i journalistbranschen vore ett naturligt sätt att bygga på denna kartläggning av utbildningsbakgrunden. Detta är ett område som inte har några andra auktoriteter än sig själv, det vill säga journalisterna som arbetar i branschen, och personer i redaktionsledningen som anställer folk. Hur dessa resonerar kring frågor om utbildning vore intressant att undersöka. Det här är också ett område som omges av en hel del rykten, till exempel: "Journalistutbildning har ingen status på redaktionerna." "Cheferna anställer hellre folk med annan utbildning än journalistisk". "Journalistik kan man lära sig genom att gå någon kurs, det är viktigare att ha studerat ett ämne som man fördjupat sig i." Det finns alltså skäl att vetenskapligt försöka belägga vilka uppfattningar och värderingar som styr rekryteringen till branschen.

6. Sammanfattning

Mina undersökningsresultat kan sammanfattas i följande punkter:

- Utbildningsnivån bland de finlandssvenska journalisterna har stigit. Den tid då man kunde ta sig in i journalistbranschen utan någon form av högre studier verkar vara förbi.
- Knappt hälften av de finlandssvenska journalisterna har studerat journalistik eller media. I åldersgruppen under 35 år har däremot tre av fyra studerat journalistik. Det är alltså troligt att de journalistutbildades andel kommer att stiga inom den närmaste framtiden.
- Radion är det medium med den högsta andelen journalistutbildade.
- Allmänt/nyheter, politik/samhälle och utrikes, det vill säga områden karakteriserade av utpräglad daglig nyhetsbevakning, är de bevakningsområden med den högsta andelen journalistutbildade.
- Nyhetschefer, redaktionssekreterare och producenter är de yrkesgrupper på redaktionerna med den högsta andelen journalistutbildade. Det är med andra ord personer som leder det dagliga nyhetsarbetet och har inflytande över rekryteringen till redaktionerna.
- Åland är den region i Svenskfinland med den största andelen journalistutbildade journalister.
- Branschens utbildningsbakgrund är blandad. Också när det gäller olika bevakningsområden finns en blandning. Man kan dock skönja en viss korrelation mellan bevakningsområde och utbildning. Tydligaste är detta i kulturbevakningen där över hälften har humanistisk utbildningsbakgrund.
- Praktik under studietiden är en viktig väg in i branschen för journalist- och medieutbildade.
- Det finns ett behov av ökad special- och ämneskunskap i branschen.
- Många i branschen uppger sig ha behov av någon form av teknisk fortbildning.

Litteratur

Asp Kent (1986): Mäktiga massmedier, Studier i politisk opinionsbildning (Stockholm: Akademilitteratur)

Bohére G. (1984): Profession: Journalist, A study on the working conditions of journalists (Geneve: International Labour Organisation)

Chalaby Jean K. (1998): The Invention of Journalism (Houndmills: Macmillan)

Edberg Jan-Ole (1991): Görs tidningen av journalisten eller görs journalisten av tidningen? Journalisternas inställning till sitt arbete vid de finlandssvenska dagstidningarna (Åbo: Meddelanden från ekonomisk-statsvetenskapliga fakulteten vid Åbo Akademi)

Furhoff Lars (1986): Makten över journalistiken (Stockholm: Natur och Kultur)

Furhoff Lars (1974): Makten över medierna (Lund: Bo Cavefors Bokförlag)

Hadenius Stig, Weibull Lennart (2003): Massmedier, en bok om press, radio & TV (Falun: Albert Bonniers Förlag)

Heinonen Ari (1999): Journalism in the Age of the Net (Tampere: University of Tampere)

Hägglund Henrik, Christian Starck, Janne Wikström (2007): Vad tror du att det hände sen? Utexaminerade från Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet 1990–2004 (Helsingfors: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet)

Jyrkiäinen Jyrki (2008): Toimittajat muuttuvassa mediassa (Tampere: Tampereen yliopisto)

Järplid Linde Karin (red.) (2007): Uppföljande utvärdering av utbildningen i journalistik vid universitet och högskolor i Sverige (Stockholm: Högskoleverket)

Kehälinna Heikki, Melin Harri (1988): Tuntemattomat toimittajat, Tutkimus Suomen Sanomalehtimiesten Liiton Jäsenistä (Helsinki: Suomen Sanomalehtimiesten Liitto)

Kunelius Risto (1998): Budskapets betydelse (Helsingfors: Wsoy)

Kunelius Risto (2000): Hyvä journalismi? (Forssa: Suomen Journalistiliitto)

Lojander Catharina (2003): Högskoleutbildningen på svenska, En strategi (Helsingfors: Samarbetsdelegationen för den svenskspråkig högskoleutbildningen)

Luostarinen Heikki (1994): Mielen kersantit (Helsinki: Hanki ja jää)

Moring Tom, Andrea Nordqvist (2002): Svenska medier i Finland (Helsingfors: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet)

Nordenstreng Kaarle, Hifzi Topuz (1989): Journalist: Status, Rights and Responsibilities (Prag: International Organisation of Journalists)

Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen (2008): Utredning rörande utvecklingsbehoven inom den svenskspråkiga högskoleutbildningen (www.hanken.fi/public/media/2109/utredningsod15_1_2008.pdf)

Schudson Michael (1978): Discovering the News (Harper: BasicBooks)

Schudson Michael (1996): The Power of News (Cambridge: Harvard University Press)

Schudson Michael (2003): The Sociology of News (New York: W.W. Norton & Company)

Weaver David H. (red.), (1998): The Global Journalist, News People Around the World (Cresskill, NJ: Hampton Press)

Westerberg Erik (red.) (1967): Journalist i press, radio, tv (Stockholm:Bonniers)

Vägen in i journalistbranschen

BAKGRUNDSUPPGIFTER (ringa in siffra och/eller skriv svaret på raden)

1. Kön:

- 1 Kvinna 275 (59,9%)
- 2 Man 184 (40,1%)

2. Födelseår: 19 _____ m=44 år

3. Huvudsaklig verksamhet:

- 1 Sysselsatt 454 (98,9%)
- 2 Arbetslös (som regelbundet frilansar) 1 (0,2%)
- 3 Studerande (med tidsbestämda arbetskontrakt) 2 (0,4%)
- 4 Sköter eget hushåll (föräldralediga egenföretagare) 2 (0,4%)
- 5 Pensionär (strukna)
- 6 Annat, vad? _____

4. Var arbetar Du?

- 1 Huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Kyrkslätt) 254 (55,3%)
- 2 Västra Nyland 23 (5,0%)
- 3 Östra Nyland 19 (4,1%)
- 4 Österbotten 92 (20,0 %)
- 5 Åboland 32 (7,0%)
- 6 Åland 36 (7,8%)
- 7 Övriga Finland 1 (0,2%)
- 8 Utomlands 2 (0,4%)
- 9 Ej yrkesverksam, men bor i region _____ (ange siffra)

5. Modersmål:

- 1 Svenska 451 (98,3%)
- 2 Tvåspråkig 7 (1,5%)
- 3 Annat (nordiskt språk, länge yrkesverksam på svenska i Finland) 1 (0,2%)

6. På vilket språk arbetar Du (här avses det språk som Du publicerar Dig på som journalist, eller språket på Din redaktion/arbetsplats)?

- 1 Svenska 412 (89,8%)
- 2 Finska 23 (5,0%)
- 3 Båda språken 20 (4,4%)
- 4 Flera/andra språk 4 (0,8%)

STUDIER

7. Utbildning (ange den högsta avlagda examensnivån):

- 1 Folk- eller grundskola 7 (1,5%)
- 2 Yrkesskola 19 (4,2%)
- 3 Studentexamen 108 (23,6)
- 4 Lägre högskoleexamen (kandidatexamen, yrkeshögskola, ingenjör) 157 (34,4%)
- 5 Högre högskoleexamen (t.ex. masterexamen, diplomingenjör) 166 (36,3%)
- 6 Annat, vad? Svar saknas 2

8. Ringa in Din examen och/eller pågående/avbrutna studier:

		Avbrutna eller pågående studier	Examen
Journalistutbildning (Svenska social- och kommunalhögskolan, Tammerfors universitet, Jyväskylä universitet eller annan journalistutbildning på högskolenivå, journalistutbildning utomlands)	56 (12,2%)	1 2	118 (25,7%)
Medieutbildning (Medieutbildningen vid Åbo Akademi i Vasa, Arcada i Helsingfors, medieutbildning på finska)	10 (2,2%)	1	2 34 (7,4%)
Statsvetenskaplig utbildning	39 (8,5%)	1 62 (13,5%)	2
Humanistisk utbildning	34 (7,4%)	1 79 (17,2%)	2
Ekonomisk utbildning	13 (2,8%)	1 31 (6,8%)	2
Konstnärlig utbildning	11 (2,4%)	1 19 (4,1%)	2
Annat utbildning, vilken?	14 (3,1%)	1 29 (6,3%)	2

Avlagda examina: Huvudämne: Utbildningsanstalt: År:

9. Har Du studerat journalistik som biämne?

- 1 Nej 356 (83,6%)
- 2 Ja, mindre än approbatur/mindre än 20 sv 22 (5,2%)
- 3 Ja, approbatur/minst 20 sv 21 (4,9%)
- 4 Ja, cum laude/minst 40 sv 23 (5,4%)
- 5 Ja, mera 4 (0,9%)

10. Har Du fått fortbildning i journalistik i minst 20 timmar?

- 1 Nej 210 (47,8%)
- 2 Ja 229 (52,2%)

Ifall ja, vad var det för utbildning?

Årtal?

ARBETE

11. Hur länge har Du varit yrkesverksam i journalistbranschen? m=17 år

12. Vad gjorde Du innan Du började arbeta i journalistbranschen?

- 1 Studerade 333 (72,7%)
- 2 Arbetade i ett annat yrke, vilket? 123 (27,1%)
- 3 Annat, vad? 1 (0,2%)

13. Hur kom Du in i branschen?

- 1 Via ansökningsprocedur, arbetet var officiellt lediganslaget. 141 (30,8%)
- 2 På annat sätt än ansökningsprocedur, arbetet var inte officiellt lediganslaget. 184 (40,2%)
- 3 Via praktik under studietiden. 133 (29,0%)
- 4 På annat sätt, hur? _____

14. Har Du haft avbrott i Din journalistiska verksamhet då Du haft ett annat yrke?

- 1 Nej 365 (80,4%)
- 2 Ja, vilket? 89 (19,6%)

Årtal?

15. På vilken typ av medier har Du arbetat i minst halvårsperioder, minst 18 timmar i veckan?

- 1 Dagstidning 255 (54,7%) antal år: m=12 år
- 2 Radio 221 (48,4%) antal år: m=9 år
- 3 Tv 168 (36,8%) antal år: m=9 år
- 4 Övrigt, tidskrift, nyhetsbyrå, webbpublikation 116 (25,4%) Antal år: m= 9 år

**16. Hur länge har Du varit på Din nuvarande arbetsplats? m=12 år
(Ifall Du inte längre är yrkesverksam kan Du gå direkt till fråga 23 på sidan 5.)**

17. För vilket medium arbetar Du (huvudsyssla)?

- 1 Dagstidning 175 (38,6%)
 - 2 Tidskrift 50 (11,0%)
 - 3 Tv 131 (28,9%)
 - 4 Radio 86 (19,0%)
 - 5 Tv och radio i lika hög grad (ingår i gruppen tv)
 - 6 Webb 11 (2,4%)
 - 7 Annat, vad? _____
-
-

Besvara antingen fråga 18 eller 19 beroende på vilken bransch Du tillhör. Ringa in svaret för det alternativ som bäst beskriver det Du huvudsakligen arbetar med.

18. Tryckta medier:

- 1 Chefredaktör, redaktionschef 21 (9,0%)
- 2 Nyhetschef 19 (8,1%)
- 3 Producent 2 (0,9%)
- 4 Redaktionssekreterare, layoutjournalist 22 (9,4%)
- 5 Skrivande journalist 148 (63,2%)
- 6 Pressfotograf, bildredaktör 13 (5,6%)
- 7 Visualiserare, grafiker 9 (3,8%)
- 8 Webbredaktör eller webbproducent (ingår i nästa fråga)
- 9 Redaktionella stödfunktioner (arkivarie, redaktionens sekreterare, bildbehandlare o.d.) (strukna)
- 10 Förlagsredaktör, förlagschef, redaktionschef (förlag) (strukna)
- 11 Annat, vad? _____

19. Elektroniska medier:

- 1 Chefredaktör, redaktionschef, programchef, chef för kompetenscentrum 7 (3,0%)
- 2 Redaktionssekreterare, planerare, nyhetschef 23 (10,0%)
- 3 Producent 21 (9,1%)
- 4 Webbredaktör eller webbproducent 11 (4,8%)
- 5 Nyhetsreporter, reporter, redaktör 124 (43,9%)
- 6 Programledare 25 (10,9%)
- 7 Regissör 12 (5,2%)
- 8 Tv-fotograf, chefsfotograf, kameraman, fotograf 1 (0,4%)
- 9 Ljudplanerare, ljudtekniker, mixare (strukna)
- 10 Ljusplanerare (strukna)
- 11 Visualiserare, grafiker 1 (0,4%)
- 12 Scripta (strukna)
- 13 Medieredaktör, medieassistent 3 (1,4%)
- 14 Översättare (strukna)
- 15 Planerare, utbildare, utvecklare 1 (0,4%)
- 16 Arkivredaktör, informatiker (strukna)
- 17 Koordinator 1 (0,4%)

20. Inom vilket ämnesområde är Du huvudsakligen verksam?

- 1 Nyheter, allmänt, blandad bevakning 244 (53,6%)
- 2 Politik, samhälle 42 (9,2%)
- 3 Ekonomi 19 (4,2%)
- 4 Kultur 41 (9,0%)
- 5 Sport 15 (3,3%)
- 6 Feature, dokumentär 21 (4,6%)
- 7 Nöje, underhållning, drama 36 (7,9%)
- 8 Livsstil 20 (4,4%)
- 9 Barn, ungdom, utbildning 12 (2,6%)
- 10 Utrikes 5 (1,1%)

21. Vilket är Ditt nuvarande arbetsförhållande?

- 1 Fast- eller tillsvidareanställd 378 (83,1%)
- 2 Tidsbundet kontrakt 38 (8,4%)
- 3 Företagare, frilans 39 (8,6%)
- 4 Annat, vad? _____

22. Arbetar Du i förmansställning?

- 1 Ja 102 (22,6%)
- 2 Nej 349 (77,4%)

23. Ta ställning tillföljande påståenden på en skala från 1 till 5, där 1 står för helt av annan åsikt och 5 för helt av samma åsikt.

	Helt av annan åsikt					Helt av samma åsikt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Min utbildningsbakgrund har haft stor betydelse för mina arbetsmöjligheter.										
				m=3,5						
Min utbildningsbakgrund har gett mig praktisk yrkeskunskap om hur man verkar som journalist.										
			m=2,8							
Som journalist har man ofta nytta av annan utbildning än journalistutbildning.										
			m=4,3							
Min utbildningsbakgrund har gett mig kunskap i ett specialområde som jag har nytta av i mitt arbete.										
			m=3,4							
Min utbildningsbakgrund har gett mig teoretiska och Och begreppsliga färdigheter som stöder mig i mitt arbete.										
			m=3,9							
Min utbildningsbakgrund har öppnat kontakten till journalistbranschen.										
			m=3,4							

Arbetsgivare värdesätter ofta erfarenhet högre än utbildning. 1 2 3 4 5
m=3,8

Det är viktigt att åtminstone en del av redaktionen har journalistisk utbildning. 1 2 3 4 5
m=4,3

Jag upplever att de krav som ställs på mig i mitt Arbete är högre än min kompetens. 1 2 3 4 5
m=1,8

Journalistutbildningens betydelse kommer att öka i framtiden. 1 2 3 4 5
m=3,2

Motivera gärna Ditt svar på det sista påståendet:

24. Det sägs ofta att kraven inom journalistiken har ökat på senare år. Ifall Du instämmer i påståendet, på vilka områden inom journalistiken har kraven ökat mest?

25. Vilken sorts ytterligare utbildning skulle Du ha nytta av för egen del?

26. Vill Du framföra synpunkter på frågeformuläret, eller är det något annat som Du önskar att undersökningen borde beakta?

Tack för Din tid! Vänligen returnera blanketten i det färdigt frankerade svarskuvertet.

Bilaga 3

Bästa kollega,

I detta brev finner Du ett frågeformulär för en studie om journalisters utbildningsbakgrund.

Urvalet baserar sig på Finlands journalistförbunds medlemsförteckning. Undersökningen är beställd av Svenska Kulturfonden. Den utförs vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet av redaktör Malin Slotte, som även skriver sin kandidatavhandling om detta ämne.

Vi hoppas att Du stöder undersökningen genom att fylla i formuläret (det tar ungefär 10 minuter) och sänder det tillbaka i bifogat svarskuvert inom två veckor. Varje svar är viktigt för undersökningen, vi ber dig svara även om formuläret inte helt skulle passa in på just dina omständigheter just nu. Plats har reserverats på formuläret där Du kan redogöra för sådana omständigheter du vill föra till forskarens kännedom.

Undersökningen är viktig som en del av att utveckla utbildning och stipendiesystem för journalister och andra som arbetar i medie- och kommunikationsrelaterade yrken.

Alla svar behandlas konfidentiellt. Svarskuverten är numrerade enbart för att möjliggöra en påminnelse till dem som inte svarat på det första utskicket. Registrering som möjliggör identifiering av Ditt svar görs inte i någon form.

Önskar Du få en kopia av rapporten i elektronisk form då den är klar, sätt då med Din e-postadress på ett skilt papper i svarskuvertet. Även denna adress används enbart för att sända ut rapporten till Dig.

Är något oklar eller vill Du veta mera om undersökningen, tag då kontakt med Malin Slotte (malin.slotte@helsinki.fi, telefon 09-19128486)

Stort tack på förhand!

Ullamaija Kivikuru
Professor i journalistik
Svenska social- och kommunalhögskolan
vid Helsingfors universitet
ullamaija.kivikuru@helsinki.fi

Tom Moring
Professor i journalistik
Svenska social- och kommunalhögskolan
vid Helsingfors universitet
tom.moring@helsinki.fi

Bilaga 4

Bästa medlem i Journalistförbundet,

För några veckor sedan fick Du ett frågeformulär hemskickat om Din utbildningsbakgrund. Ifall Du ännu inte hunnit svara kommer här ett nytt exemplar av formuläret med bifogat svarskuvert.

Hoppas Du har möjlighet att stöda undersökningen som är beställd av Svenska kulturfonden för att utveckla utbildning och stipendiesystem för personer i journalistbranschen.

Stort tack på förhand!

Malin Slotte
journalistikstuderande
Svenska social- och kommunalhögskolan
vid Helsingfors universitet
malin.slotte@helsinki.fi
tfn 09-19 12 84 86

Bilaga 4

Tabell 9: Utbildning enligt ort

Utbildning	Fördelning enligt ort							
	Huvud- stads- region- en	Väst- nyland	Öst- nyland	Öster- botten	Åboland	Åland	Övriga Finland	Utom- lands
Journalist	109 42,9%	9 39,1%	7 36,8%	16 17,4%	6 18,8%	16 44,4%	1 100,0%	1 50,0%
Media	14 5,5%	2 8,7%	0 ,0%	19 20,7%	4 12,5%	2 5,6%	0 ,0%	0 ,0%
Statsvetenskap	40 15,7%	5 21,7%	3 15,8%	14 15,2%	7 21,9%	3 8,3%	0 ,0%	1 50,0%
Humanistisk	53 20,9%	4 17,4%	4 21,1%	15 16,3%	11 34,4%	6 16,7%	0 ,0%	0 ,0%
Ekonomisk	14 5,5%	1 4,3%	2 10,5%	13 14,1%	0 ,0%	1 2,8%	0 ,0%	0 ,0%
Konstärilig	12 4,8%	2 8,7%	0 ,0%	3 3,3%	2 6,3%	1 2,8%	0 ,0%	0 ,0%
Annan	12 4,7%	0 ,0%	3 15,8%	12 13,0%	2 6,3%	7 19,4%	0 ,0%	0 ,0%
Totalt	255 100,0%	23 100,0%	19 100,0%	92 100,0%	32 100,0%	36 100,0%	1 100,0%	2 100,0%

Tabell 10: Examen/studier i journalistik enligt medium

Utbildning	Fördelning enligt medium				
	Dagstidning	Tidskrift	Tv	Radio	Webb
Ej studier	106 60,6%	30 61,2%	91 69,5%	46 53,5%	8 72,7%
Studier	17 9,7%	6 12,2%	17 13,0%	16 18,6%	0 ,0%
Examen	52 29,7%	13 26,5%	23 17,6%	24 27,9%	3 27,3%
Totalt	175 100,0%	49 100,0%	131 100,0%	86 100,0%	11 100,0%

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/98

Åsa Rosengren och Gunborg Jakobsson

Äldreomsorgen i Norden – med exempel från Herlev, Jakobstad, Sandefjord och Stockholm.
Nordiska modellkommunprojektet NOVA.

2/98

Gunborg Jakobsson och Åsa Rosengren

Kartläggning av äldreomsorgen i fem nordiska kommuner. Herlev, Akureyri, Jakobstad,
Sandefjord och Katarina-Sofia socialdistrikt, Stockholm. Nordiska modellkommunprojektet
NOVA.

3/98

Susanne Jungerstam-Mulders

Extreme Right-wing Parties: Ideological, Protest or Racist Parties.

4/98

Kjell Andersson

Näringsutvecklingen i sydvästra Finlands skärgård 1985–1995. Tolv kommuner i ljuset av
offentlig statistik.

5/98

Elina Vuola

Between the State and the Church – Nicaraguan Women's Reproductive Rights and the
Promotion of Human Rights in the Finnish Development Cooperation.

6/98

Jouni Pirttijärvi

Indigenous Peoples and Development in Latin America.

7/98

Liisa Laakso, Iina Soiri and Zenebework Tadesse with Konjit Fekade

In Search of Democratic Opposition Constraints and Possibilities for Donors' Support
in Namibia and Ethiopia.

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/99

Mika Helander

Publications on Ethnic Relations in Finland 1991–1996.

2/99

Leo Granberg, Erland Eklund and Kjell Andersson

Rural Innovation and Environment: New Development Paths in the Finnish Countryside?

3/99

Åtta studier i nya och gamla mediemarknader.

Arbetsrapport från kursen i medieekonomi vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid
Helsingfors universitet våren 1999.

4/99

Viveca Ramstedt-Silén

Riksdagsutskott eller kvinnoförening? Det kvinnliga nätverket i Finlands riksdag.

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2000

Silka Koskimies

Experiences of Ethnic and Racial Discrimination in Finland. A presentation of NEON material, 1998-1999.

2/2000

Helena Blomberg & Christian Kroll

The Support For The Scandinavian Model In A Time Of Cuts:
Attitudes In Finland

3/2000

René Lindqvist, ohjaaja Ullamaija Kivikuru

Mainonta Suomen kansallisilla kaupallisilla tv-kanavilla verrattuna lakiin televisio- ja radiotoiminnasta

4/2000

Mikael Blomberg

På kurs: vem, vad, var och varför? Svenskt kursdeltagande och önskemål om verksamhetens inriktning vid huvudstadsregionens vuxenutbildningsinstitut.

5/2000

Kjell Andersson, Erland Eklund & Leo Granberg

Turism, naturutnyttjande och innovationer i tre kommuner: en fältstudierapport

6/2000

Matti Similä

Migrants and Ethnic Minorities on the Margins: Report for Finland (MEMM-report to CEMES)

7/2000

Kim O.K. Zilliacus

Setting up a Nordic/Australasian Comparative Design: Similarities and Differences Revisited

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2001

Kim O.K. Zilliacus

An Introduction to Political Culture as a Basis for Opinion Formation

2/2001

Kim O.K. Zilliacus

Electoral Fortunes and Dilemmas: The Development of the Green and the Left-Wing Alliance

3/2001

Kim O.K. Zilliacus

Modern vs. Postmodern Politics: Theoretical Perspectives

4/2001

Kim O.K. Zilliacus & Niilo Kauppi

Postmodern Politics and New Communication Technologies: A Theoretical Framework

Social work in Europe: Challenging Racism

A Documentation of a Pilot Training Course within the Leonardo da Vinci Project "Developing a Common European Framework for Anti-Racist and Anti-Oppressive Practice for the Social Professions" at the Swedish School of Social Science, University of Helsinki, 29-31 March 2000

6/2001

Ilse Julkunen

Social and Material Deprivation among Unemployed Youth in Northern Europe

7/2001

Christian Kroll & Helena Blomberg

Different levels of policy change: A comparison of the public discussion on social security in Sweden and Finland.

8/2001

Helena Blomberg & Christian Kroll

Kommunerna och välfärdsopinionen – Attitydutvecklingen bland befolkning och kommunala eliter beträffande välfärdstjänsterna under 90-talet.

9/2001

Christian Kroll & Helena Blomberg

Förändringar i synen på arbete och arbetslöshet i Finland och Sverige under 1990-talet.

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2002

Eini Pihlajamäki, Mirjam Kalland & Gun Andersson

Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området.

Verksamhetsplan 2002.

Rapport över en planeringsprocess åren 2000–2001.

2/2002

Forskningsrapport: Forskningsmetodik 2 hösten 2001.

En mångsidig public service-kanal

FSTs digitala program två månader efter kanalstarten.

3/2002

Kaj Björni, Erland Eklund, Stefan Sjöblom & Charlotta von Troil

Regionala strukturer och regionalpolitik - den finlandssvenska problematiken

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2003

Utvärderingen av utbildningen och examina vid Helsingfors universitet:

Svenska social- och kommunalhögskolans rapport

2/2003

Jan Sundberg, Stefan Sjöblom och Ingemar Wörlund

Välfärd och lokal demokrati i Sverige under 60 år – inledning till ett forskningsprojekt

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2004

Socialt arbete och samhällsengagemang – diskurser och lokala praktiker

20 Nordiska Socialhögskolekonferens 16-18.8.2003

Konferensrapport

2/2004

Susanna Björkell

Natura 2000 i Rekijokidalen – en konfrontation mellan lokalt kulturellt och regionalt drivet naturskydd

3/2004

Veronica Korhonen

Konflikten kring implementeringen av Natura 2000 i Finland – en konflikt mellan olika kunskapssystem samt mötesplatsernas betydelse vid skapandet av tillit

4/2004

Lynn Bonney

EU:s implementering av Natura 2000 – interaktionen mellan EU och den finländska nationella nivån

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2005

Elianne Riska

Arbete och hälsa: Två centrala värden i samhället

2/2005

Bettina Lindblom och Anna Henning

Ett steg i taget – guide för vetenskapligt skrivande

3/2005

Tom Moring & Johanna Lindfors (red.)

Valmaskinen och väljaren

En studie av hur valmaskinerna användes inför EU-valet 2004

4/2005

Heidi Orava

Rapportering av tsunamikatastrofen i finlandssvensk radio och TV

5/2005

Jenni von Frenckell

Tsunamins framfart i fem finlandssvenska dagstidningar

6/2005

Tom R. Burns

Institutionell diskriminering: Makt, kultur och kontroll över invandrares livsvillkor

7/2005

Dan Koivulaakso

The future and changing economies of rural areas

Projekt Report D18 of RURBAN, Minutes meeting study areas

8/2005

Ville Klemets

Den samhällsvetenskapliga miljöundervisningen

vid RHH-högskolorna 2005-2006 samt förslag till framtida koordinering och utveckling av verksamheten

9/2005

Helena Blomberg & Christian Kroll

Integration genom arbete? Perspektiv på arbetslöshet, invandring och arbetsmarknad i Sverige och Finland.

10/2005
Christian Kroll (red.)
En nordisk modell i socialt arbete?

11/2005
Nora Brandt
Socialpedagogisk hästverksamhet
En diskursiv studie i verksamhetens organiseringsprocess

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2006
Erland Eklund, Kjell Andersson, Nora Brandt, Stefan Sjöblom, Elianne Riska
Den nya hästhushållningen, brukargrupper och markanvändning – en utmaning för deltagande planering
Forskningsplan

2/2006
Sebastian Gripenberg
En kvalitativ utvärdering av INTERREG IIIA/Skärgården 2000-2006

3/2006
Erland Eklund, Kjell Andersson, Nora Brandt, Stefan Sjöblom & Elianne Riska
The new equine industry, Stakeholders and land use planning
- a challenge for participatory planning

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2007
Nora Brandt och Erland Eklund
Häst – människa – samhälle: om den nya hästhushållningens utveckling i Finland

2/2007
Helena Blomberg and Christian Kroll
Different rights and duties regarding welfare services: a focus on the municipal level

SSKH Notat

SSKH Reports and Discussion Papers

1/2008
Ulrika Långstedt
Förändringar i en traditionsbunden miljö? Om den nya hästnäringen och konsumtionslandsbygden i ljuset av "parabler" och "skript" bland jordbrukare och markägare

2/2008
Malin Slotte
De finlandssvenska journalisternas utbildningsbakgrund

Tematiska områden:

- Journalistik, medier och kommunikation
- Vårld och samhällsservice
- Utveckling och socialisation i livscykelperspektiv
- Hälsa och samhälle

Tvårvetenskapliga forskningsenheter:

- CEREN – Centret för forskning om etniska relationer och nationalism
- FO-RUM – Förvaltning, organisation, regional utveckling och miljö